Мустақиллик, Тинчлик, Ҳамкорлик

Халқ сўзи

Газета 1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг газетаси

22 СЕНТЯБРЬ, СЕШАНБА № 184 (435). 1992 йил

Сотувда эркин нархда

ҲАМКОРЛИКНИНГ АЛП УФҚЛАРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ АВСТРИЯ РЕСПУБЛИКАСИГА ТАШРИФИ ЯКУНЛАРИГА ДОИР

СУРАТДА: Австрия Республикаси Федерал канцлери Франц Враницкий билан суҳбат. Р. ҒАФУРОВ олган сурат.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг Австрия Республикасига уч кунлик амалий ташрифи дақиқаларигача ҳисоблаб қўйилган эди. Бу ташриф самарали, ғоят қизиқарли ўтди ва 20 сентябрь куни тугади. Ҳозир ишонч билан айтиш мумкинки, Ўрта Осиёдаги ёш мустақил республиканинг Ғарбий Европада янги ишончли ҳамкори пайдо бўлди.

Маълумки, Ислом Каримов номига хорижий мамлакатларга ташриф буюриш тўғрисидаги таклифлар тез-тез келиб турибди. Шунга қарамай, шу сентябрь кунларида Австрияга бориш нега афзал кўрилди?

Биринчи навбатда Австрия бой маданий меросга эга бўлган мамлакат сифатидагина эмас, шу билан бирга тинчлик, ҳамкорлик ва яхши қўшничиликнинг доимий тарафдори бўлган мамлакат сифатида халқаро майдонда катта обрў қозонган. Айни шу қоидалар ҳозир Ўзбекистон ташқи сиёсатининг асосини ташкил этади. Европанинг марказида жойлашган бу мамлакатнинг тажрибаси биз учун фойдали бўлиши шубҳасиздир.

Вена-Швехат аэропортида Ўзбекистон делегациясининг тантанали кутиб олингани, Ислом Каримовнинг Австрия Республикасининг Федерал канцлери Ф. Враницкий ва Федерал Президент Т. Клестиль билан ошкора, дўстона суҳбатлари шу мамлакат сиёсат ва савдо-саноат доираларининг мустақил Ўзбекистонга зўр қизиқиш билан қараётганидан далолат беради.

Ўзбекистон Президенти Австрия Республикаси раҳбарияти билан учрашув чоғида икки томонлама, ўзаро манфаатли муносабатларнинг кўпгина масалаларига тўхталиб ўтганлигини таъкидлаш зарур. Австрия сармояларини жалб этишдан, саноат ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида унинг илғор технологияларини қўлланишдан Ўзбекистон манфаатдор эканлиги таъкидлаб ўтилди. Бу Ўзбекистон илтимосчига айланиб қолди, деган гап эмас. Ёш республика ҳукумати Австрия фирмалари ва компанияларининг салмоқли кредитларига кафолат беради.

Яна бир муҳим жиҳати. Австрия Республикасининг Федерал канцлери Франц Враницкий Ўрта Осиё минтақасида юз бераётган воқеаларни диққат билан кузатиб бормоқда. У ҳозирги вақтда Ўзбекистонда ҳаёт меъёрига айланиб қолган сиёсий ва иқтисодий барқарорликни таъминлашда Ислом Каримовнинг тутган ўрнини алоҳида таъкидлаб ўтди. У миллатлараро можароларнинг олдини олишда республика раҳбарининг тинчлик ўрнатишга қаратилган фаолиятига юқори баҳо берди.

Юқори мансабли меҳмонга бундай муносабат икки томонлама музокараларга ҳам таъсир қилмай қолмади. Австрия Ўзбекистонга юз минг тонна гўшт ва 300 минг тонна сут маҳсулотлари етказиб беришдан ташқари, Ўзбекистоннинг қайта ишлаш саноатига, қўшма корхоналарнинг кенг тармоғини барпо этишга катта сармоя сарфлашга ҳам тайёрдир. Ўзбекистон раҳбарининг бозор иқтисодиёти, менежмент, маркетинг соҳасидаги Австриянинг етакчи профессорлари ва муаллимларини Ўзбекистонга юбориш тўғрисидаги таклифини Федерал канцлер самимий қўллаб-қувватлади.

Тўла ҳамжиҳатлик ва манфаатларнинг муштараклиги — ташрифнинг бош мавзуи ана шундай. Ташрифнинг катта қисмини Ислом Каримов Австрия тажрибасини ўрганишга, банк эгалари ва ишбилармонлар билан учрашувга бағишлади.

И. А. Каримов Австрия Республикасидаги етакчи фирмалар, концернлар ва банкларнинг раҳбарлари ҳузурида сўзга чиқиб, бозор муносабатларига ўтишда Ўзбекистон раҳбарияти тутган йўлни аниқ баён қилиб берди.

Ислом Каримов Ўрта Осиёдаги энг қудратли республикалардан биридаги ижтимоий-иқтисодий вазиятни қисқача тавсифлаб, савдо ва биргаликдаги ишлаб чиқариш фаолияти минтақада яшовчи халқлар алоқаларининг тарихий таркиб топган шакли эканлигини, у ижтимоий меҳнат тақсимоти, табиат ресурсларининг қандайлиги ва ишлаб чиқаришни ихтисослаштиришнинг хусусиятлари билан боғлиқлигини таъкидлаб ўтди. Ўзбекистонда хом-ашё ва ишлаб чиқариш базаси етарли даражада мустаҳкам бўлиб, бу ерда ривожланган хорижий мамлакатлар билан ўзаро манфаатли ҳамкорлик учун эндиликда ҳуқуқий асослар вужудга келтирилган.

Ғарбий Европадаги ишбилармонлар учун Ўзбекистон Республикаси билан ҳамкорлик қилишда нималар айниқса жозибалидир. Ислом Каримов бешта муҳим жиҳатга тўхталиб ўтди.

Биринчидан, Ўзбекистон Парламенти қабул қилган барча ҳужжатлар халқаро иқтисодий ҳуқуқнинг умумэътироф этган меъёрлари ва қоидаларига таянади. Бу эса мустақил республиканинг жаҳон иқтисодий ҳамжамиятига тўла ҳуқуқли равишда қўшилиши учун кафолатдир.

Иккинчидан, барча қонунларда иқтисодий муносабатларни мафкурадан холи қилиш кўзда тутилган. Республикада мулкчиликнинг у ёки бу шаклига нисбатан ғаразли қарашлар йўқ. Корхоналарнинг барча турлари, шу жумладан хорижий сармоя иштирокидаги хусусий корхоналар учун эркин ва самарали иш олиб бориш имкониятлари яратилган. Хорижий сармояларни рағбатлантириш тўғрисида қабул қилинган ҳужжатга мувофиқ хорижий ишбилармонларга биноларни, иморатларни ва машина-ускуналарни мулк қилиб сотиб олиш ҳуқуқи берилган.

Учинчидан, халқаро савдо-сотиқ — бозорни моллар билан тўлдиришнинг, шунингдек рақобатнинг сифат жиҳатидан янги даражасини вужудга келтиришнинг бевосита йўлидир.

Тўртинчидан, хорижий сармоя эгалари учун имтиёзли солиқ тартиби жорий этилган. Масалан, хорижий сармоя сарфланган корхона дастлабки фойда олинган пайтдан бошлаб икки йилгача солиқ тўлашдан озод қилинади.

Бешинчидан, республика миллий суғурта жамғармасини барпо этмоқда, унинг асосий мақсади хорижий сармоя эгаларига кафолат беришдан иборат.

Ислом Каримовнинг бу нутқи Австрия ишбилармонларида катта қизиқиш уйғотди. Фикрлашув чоғида пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлаш, қишлоқ хўжалик техникасини ишлаб чиқариш, тайёр маҳсулотлар чиқариш, қўшма корхоналарда ишлаш учун мутахассислар тайёрлаш каби муҳим тармоқларда ҳамкорлик қилиш мақсадга мувофиқ деб топилди.

Муҳокама қилинган бир қанча масалалар юзасидан ҳужжатлар имзоланди. Сарфланган сармояларни ўзаро ҳимоя қилиш тўғрисидаги шартнома ана шундай ҳужжатларнинг энг муҳимидир.

...Учрашувлар, суҳбатлар, сафарлар Ўзбекистон Республикаси делегациясининг уч кунлик ташрифи режаларида жуда кўп эди. Меҳмонлар Австрия Республикаси парламентида бўлдилар, улар Вена ҳокимиятида қабул қилинди, Австрия Императорларининг ёзги боргоҳи Шчем-брунн қасрини бориб кўрдилар, жаҳонга машҳур «Филипс» компаниясининг фаолияти билан танишдилар. Буларнинг ҳаммаси ташрифнинг аниқ риоя этилган тартибида кўзда тутилган эди. Лекин, чамаси энг муҳими шундаки, бадавлат ва гуллаб-яшнаётган Австриядагилар ёш мустақил республика билан ўзаро манфаатли асосда ҳамкорлик қилиш фойдали ва истиқболли эканини тушундилар.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ АВСТРИЯ РЕСПУБЛИКАСИГА АМАЛИЙ ТАШРИФИ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

АХБОРОТ

Австрия Республикаси Федерал Канцлери Франц Враницкийнинг таклифига биноан Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов 1992 йил 18-20 сентябрь кунлари Австрияга амалий ташриф буюрди.

18 сентябрь куни Венада Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов Австрия Республикасининг Федерал Президенти Т. Клестиль билан учрашди. Икки раҳбар Ўзбекистон-Австрия муносабатлари хусусида ва иккала томонни қизиқтирувчи халқаро муаммолар юзасидан фикрлашиб олдилар.

И. А. Каримов Австрия Республикасининг Федерал канцлери Ф. Враницкий, Австрия Республикаси миллат мажлисининг раиси Х. Фишер билан учрашувлар ва музокаралар ўтказди.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Вена ўлкаси ҳукуматининг бошлиғи — Вена шаҳрининг ҳокими, қуйи Австрия ўлкаси ҳукуматининг бошлиғи — Дюрнштайн шаҳрининг ҳокими ҳамда Австрия савдо-саноат доираларининг вакиллари билан ҳам учрашди. Ҳамма жойда у самимий ва шодиёна кутиб олинди.

Ўзбекистон ва Австрия раҳбарларининг фикрича, Ўзбекистон-Австрия муносабатлари масалалари юзасидан ўтказилган фикрлашувлар жуда фойдали бўлди. Иккала томон олий даражадаги Ўзбекистон-Австрия учрашуви Ўзбекистон Республикаси билан Австрия Республикаси ўртасидаги давлатлараро муносабатларни қарор топтиришнинг муҳим босқичини бошлаб беради, — деган якдил бир фикрни айтишди. Бу эса иккала мамлакат халқларининг туб манфаати ва орзу-умидларига мос келади.

Иккала томон шуни билдирадики, Ўзбекистон Республикаси ва Австрия Республикаси давлатлараро алоқанинг ҳаммабоп қоидалари: мустақилликни ва ҳудудий яхлитликни ўзаро ҳурмат қилиш, бир-бирининг ички ишларига аралашмаслик, тенглик ва ўзаро манфаатли ҳамкорлик асосида ўзаро муносабатларни ривожлантираверадилар.

Австрия томони музокаралар чоғида Ўзбекистон Республикасининг Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгаш қоидаларига содиқлигини ва мазкур кенгашдаги иштирокини, Ўзбекистон халқларининг мустақилликни мустаҳкамлаш, барқарорликни сақлаб қолиш ҳамда ижтимоий-иқтисодий тараққиётни жадаллаштириш, ҳуқуқий халқчил давлат барпо этиш учун зарур шарт-шароитларни таъминлаш муддаосини ва шу борадаги қатъиятини қўллаб-қувватлашини изҳор қилди.

Иккала давлатнинг раҳбарлари Марказий Европадаги, МДҲдаги ва Ўрта Осиё минтақасидаги вазиятни атрофлича таҳлил этдилар. Югославиядаги, Кавказортидаги, Афғонистондаги ва Тожикистон Республикасидаги воқеаларга алоҳида эътибор берилди. Томонлар мазкур минтақалардаги қуролли можароларни сиёсий воситалар билан бартараф этишга эришиш учун жаҳон ҳамжамияти вазминлик билан самарали чора-тадбирларни кўриши зарурлигини таъкидладилар, ижтимоий гуруҳлар ўртасида бундан буёнги қарама-қаршилик ва адоватнинг авж олиши мазкур минтақалар халқларининг тақдирлари учун олдиндан айтиб бўлмайдиган хатарли оқибатларга олиб бориш хавфини туғдиради, деган фикрга келдилар.

Томонлар икки томонлама муносабат масалалари ва ўзаро диққатга сазовор бўлган халқаро муаммолар юзасидан ахборот айирбошлаш ҳамда фикрлашиб туриш фойдали бўлади деб ҳисоблайдилар. Улар бундан буён ҳам алоқа боғлаб туриш ҳамда дунёда ва унинг айрим минтақаларида вужудга келаётган вазият хусусида нуқтаи назарлари ҳақида ўз вақтида бир-бирларига ахборот бериш тўғрисида келишиб олдилар.

Савдо-саноат доираларининг намояндалари билан самарали музокаралар бўлиб ўтди. Бу музокараларда иккала давлат ўртасида кенг миқёсда мол айирбошлаш, халқ хўжалигининг устивор тармоқларида қўшма корхоналар барпо этиш, молия, менежмент соҳаларида мутахассислар тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш, профессор, муаллимларни бир-бирларига юбориб туриш ва сайру саёҳатни ривожлантириш имкониятлари, аниқ шакллари ва йўналишлари муҳокама қилинди.

Ташриф давомида Ўзбекистон Республикаси билан Австрия Республикаси ўртасида сарфланган сармояни ўзаро ҳимоя қилиш тўғрисидаги шартнома дастлабки тарзда имзоланди.

Томонлар савдо-иқтисодий ҳамкорлик тўғрисида иккала ҳукумат ўртасида битим, аниқ лойиҳаларни пул билан таъминлаш ва улар учун қарз бериш тўғрисидаги кафолатлар ҳақида битим ва ҳаво қатнови тўғрисида битим тузиш юзасидан бошланган ишни давом эттириш хусусида келишиб олдилар.

Иккала томон икки мамлакат раҳбарлари ўртасидаги алоқа ва мулоқотга катта аҳамият бердилар ва бу алоқа ҳамда мулоқотни бундан буён ҳам давом эттириш ниятидадирлар.

Президент И. А. Каримов Австрия Республикасининг Федерал Президенти Т. Клестиль ва Федерал Канцлер Ф. Враницкийга Ўзбекистон Республикасига расмий ташриф буюриш тўғрисида таклифнома топширди.

Австрия томони таклифномани миннатдорлик билан қабул этди. Ташрифларнинг вақти дипломатия йўли орқали кейинчалик келишиб олинади.

Вена,
1992 йил 20 сентябрь.

ЭНДИ ЎЗЛИГИМИЗНИ ТАНИБ, БОШИМИЗНИ МАҒРУР КЎТАРИБ ЮРАДИГАН БЎЛДИК!

• Дил суҳбати

СУҲБАТДОШИМИЗ: ТОШКЕНТ ШАҲАР СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ БОШ БОШҚАРМАСИНИНГ БОШЛИҒИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ВАЗИРИ ЎРИНБОСАРИ, ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕПУТАТИ ҚУЛАҲМАД ТОШПУЛАТОВИЧ РИЗАЕВ

— «Биласизми, Ризаев нега дўхтирлик қилмай, ўзини нуқул раҳбарликка ураверади? Сири шундаки — касбидан уялади: чунки бу акамнинг касби бор-йўғи болалар врачи-да», — деб қолишди бир даврада гап Сиз ҳақингизда борганида. Ўзингиз шунга нима дейсиз?

— Аслида, бунақанги миш-мишларга ҳеч нима демаслик керакку-я, майли, жавоб бера қолай, балки шу баҳонада бошқа нарсалар ҳақидаям очиқ-ойдин гаплашиб олармиз...

Болалар дўхтири эканим рост, лекин касбимдан ҳеч қачон ор қилганим йўқ, аксинча фахрланганман ва ҳозир ҳам фахрланаман.

Оддий врач бўлиб кўп йил ишлаганман. Аммо амалга интилиш уёқда турсин, ҳатто у ҳақда ўйлаган ҳам эмасдим... Кейин, нима, медицина тармоғини тиббиёт ходими (болалар дўхтирими, жарроҳми, бошқами, ундан қатъий назар) ўрнига этикдўз бошқариши керакми?

— Ўзингиз очиқчасига суҳбатлашамиз деганингиздан фойдаланиб, касбингизга оид тағин битта савол: одатда болалар дўхтирлигини асосан хотин-қизлар...

— Нима демоқчи эканлигингизни тушундим. Тўғри, шундай гаплар юради. Сабаби айримлар педиаторнинг вазифаси уколдан қўрқиб йиғлайдиган болакайларни алдаб-сулдаб юпатишдангина иборат деб ҳисоблашади ва шундан кўпинча бу касбни аёллар касбига йўйишади. Аслида эса бу соҳа жудаям мураккаб, унинг юкини шунчалар оғирки, ҳатто ман-ман деган эркаклар ҳам зўрға кўтаришади.

— Демак, сиз педиаторликни атайлаб, шу юкни кўтариш учун танлагансиз?

— Йўқ. Мен бу юкнинг салмоғини кейинчалик, институтни битириб, уч-тўрт йил ишлаганимдан сўнг ҳис қила бошладим. Болалар дўхтирлигига эса мени акаю опаларимнинг ўлими ва отамнинг васияти етаклади.

— ?!

— Гап шундаки, онам ўн саккиз фарзанд кўрган, лекин укам иккovимизгина омон қолганмиз, холос. Ҳали-ҳануз эсимда: отам урушга кетаётганида онамга деди: «Ойиси, жонингга тўзим берсин... Ўн олти фарзандимизни тупроққа жойладик. Бошқа хонадонлардаям қанчадан-қанча болалар нобуд бўлишди. Шу ўлим камаймаса, эртага миллатимизнинг тақдири нима кечади?!. Қулаҳматим болалар дўхтири бўлиб етишишини истайман. У шундай дўхтир бўлсинки, ота-оналар ўз фарзандлари тобутини кўтармаслигига энг муносиб ҳисса қўшсин. Агар жангдан қайтсам, уни ўзим ўқитаман, қайтмасам, васиятим — нима бўлсаям шу ишни ўз зиммангга олгин».

— Отангиз қайтиб келдими?

— Ҳа, аммо оғир ярадор ҳолда ва шу боис падари бузрукворимизга ўғли врач бўлиб етишганини кўриш насиб этмади... Гарчанд отам раҳматли тўлиқ савод ололмаган эса-да, жудаям зукко, довюрак инсон бўлиб, Фитрату Чўлпонларни қўлдан келгунича ҳимоя қилишга интилган.

— Ўқишни тугатиб, дўхтир бўлиб ишлай бошлаган илк кунингизни ҳалигача эслаб юрсангиз керак-а?

— Минг афсуски, институтни битиргач, мен томомила бошқа соҳада ишлай бошловдим.

— ?!

— Комсомолда. Ҳеч қўйишмовди. Жамоат ишларида жуда фаол эдим-да. Хуллас, Тошкент вилоят комсомол комитетида «тоблана» бошладим. Иш ёмон эмас: доимо қайноқ жойларда ҳозиру-нозирмиз. Ёш бўлсак-да, одамларнинг диққат-эътиборида эдик. Табиийки, ҳаётнинг аччиқ-чучугини тотиб кўрмаган йигитча бундай вазиятдан мағрурланарди. Лекин юрагимнинг аллақаери хижил эди. Сабабини Бекободда тушундим. У ерга катта бир мажлисга борувдик. Йиғин тугагач, бизни қайсидир сабаб билан район касалхонасига таклиф қилишди. Палаталарни бир-бир айландик. Ногаҳон болалар бўлимида кўзи мўлтиллаб ётган қизчани кўриб (у шу қадар оғир аҳволда эдики) ичимда нимадир узилгандай бўлди. Сал ўтмай бўлим мудирининг болалар ўлимини камайтиришга жудаям қийналяпмиз, деганини эшитдим. Шу заҳотиёқ қулоғим остида отамнинг фронтга кетаётганда айтган ўша гаплари аниқ-тиниқ эшитила бошлади... Бекободдаги (ва нафақат у ердаги) гўдакларнинг нобуд бўлишида менинг ҳам айбим бордай, ўзимдан-ўзим нафратландим. Тошкентга қайтиб келгач, бошлиғимизга ариза кўтариб кирдим, ўз соҳамга ўтказинг деб. Шундан буён тиббиётдаман. Жажжиларимизнинг соғлиғини асраш учун қўлимдан келган ҳамма имкониятни ишга солишга уринаётирман.

— Хафа бўлмангу, аммо сиз анча вақтдан бери амалий медицинадан узоқлашиб, яна ўша — комсомол ишингизга монанд жойдасиз-ку?

— Бундай ўхшатиш ноўрин, кейин, ахир мен транспорт идорасига раҳбарлик қилмайман-ку. Иккинчидан, амалий тиббиётдан ҳеч қачон узоқлашган эмасман. Тез-тез операцияларда қатнашаман. Ундан ташқари касалхоналарга бориб, бемору врачлар билан мулоқотлар ўтказаман. Уйда эса ҳар куни қарийб икки соат вақтимни медицинадаги энг сўнгги янгиликлар билан танишишга бағишлайман.

(Давоми 2-бетда).

Қулаҳмад РИЗАЕВ:

ЭНДИ ЎЗЛИГИМИЗНИ ТАНИБ, БОШИМИЗНИ МАҒРУР КЎТАРИБ ЮРАДИГАН БЎЛДИК!

(Давоми. Боши 1-бетда).

— Пойтахтдаги биринчи клиник касалхонанинг довруғи бутун дунёга кетган. Бунда энг, аввало, сизнинг хизматингиз катталигини етти ёшдан етмиш ёшгача бўлган тошкентликлар эътироф этади. Аммо илгарилари бу касалхона энг қолоқ бўлган, дейишади. Шу ердаги фаолиятингиз ҳақида эшитсак.

— У ерга мени 1969 йилда бош врач қилиб тайинлашувди. Касалхона коллективига янги раҳбарни таништириш маросими, биласизми қаерда бўлиб ўтди. Ертўлада, чунки бошқа қулай жой йўқ эди-да. У ердан чиқиб ҳовли айландим: бир ёнда қўли боғлиқ беморлар, иккинчи томонда болаларни етаклаган оналар... Суриштириб кўрсам шу кичик жойда учта — онкология, болалар юқумли касалликлари ва ниҳоят биринчи клиник касалхона жойлашган экан. Бу тиббиёт жиҳатидан ҳам, инсонийлик нуқтаи назаридан ҳам мутлоқо ақл бовар қилмайдиган ҳол эди. Чунки болалару оналар рак билан оғриган беморларнинг ўлими олдидаги оҳу-нолаларини беихтиёр эшитишга мажбур, жарроҳлик бўлимидагиларга эса юқумли касалликлар ўтиб қолиши ҳеч гап эмасди. Югуриб-елиб, юқумли касалликлар ҳамда онкология касалхоналарини бошқа жойга кўчиришга муваффақ бўлдим.

— Сизнинг касалхонангиз танҳо қолган-да?

— Ҳа.

— Лекин, Қулаҳмад ака, бунгаям қаноатланмай, касалхона атрофидаги уйларни буздириб юборган экансиз-а?

— Бундай шаккокликка қандай ҳаддингиз сиғди, демоқчисиз-да?

— ...

— Касалхона ҳозирги ҳолатидан йигирма-ўттиз маротаба кичигу, шифо излаб келаётганларнинг сони жуда кўп эди. Устига-устак замонавий даволаш ускуналарини ўрнатиш, қатор лабораториялар очиш талаб қилинарди. Жой эса йўқ. Демак, биттаю битта йўл атрофдаги одамларни бошқа жойга кўчириш эди. Қатор бошлиқларга учрадим. Лекин натижа чиқмади. Охири Шароф Рашидовга юрагимдагини тўкиб солдим. Шундан сўнг иш юришиб кетди-ю, аммо... уйлари бузилаётган одамларни кўрганимда ич-ичимдан эзилардим.

— Кўп уй бузилдими?

— Бир ярим мингга яқин. Биров мени қарғарди, биров сўкарди, айримлар эса, ўлдириб юборамиз деб, дўқ-пўписа ҳам қилишарди... Янги касалхона ишга тушиб, беморлар шифо топа бошлагач, кўпчилик, ҳатто менга тиш қайраб юрганлар ҳам ташаккур айтишди. Ўшанда юрагимдаги оғир бир тош йўқолиб, дилим ёришиб кетди.

— Худди шу одамлар номзодингизни Ўзбекистон халқ депутатлигига кўрсатишган-а?

— Ҳа. Биринчи касалхона жамоаси билан биргаликда. Депутатлик учун етти киши курашдик. Лекин халқ мени танлаганида шу қадар қувондимки, кўзларимдан ёш чиқди.

— Бундан уч-тўрт йил муқаддам менга таниш олимлардан бири: «Совет медицинаси ҳали том маънода фан даражасига етгани йўқ» деганди. Ўзбекистон медицинасиям, тўғрисини айтганда, собиқ совет медицинасининг бир қисми-да, бундан келиб чиқиб, республикамиз тиббиётига нисбатан ҳам юқоригидай таъриф бериш мумкинми?

— Мен назариётчи эмасман, шунинг учун бу саволингизга тўлиқ жавоб қайтаришим амри маҳол. Лекин шуни очиқ айтишим кераки, собиқ совет тиббиёти анча орқада қолган. Ёмони биз халқ табобатидаги муҳим анъаналарни оёқости қилдик. Яна бир ғалати томони шунда эдики, совет медицинаси собиқ СССРнинг соғлиқни сақлаш вазирлари қайси тармоқ мутахассиси бўлса, асосан ўша йўналиш бўйича ривожланди. Дейлик, Чазов даврида кардиология авж олса, Петровский замонида жарроҳлик олға кетди. Ахир, одам организмида биринчи ёки иккинчи даражали касаллик йўқ-ку. Шунинг учун ҳам тиббиётни комплекс ривожлантириш илк галдаги вазифамиз бўлиши керак. Ўзбекистонда амалий медицинани ҳам, назарий медицинани ҳам ана шу йўналиш бўйича такомиллаштириш юзасидан бир қатор ишлар қилинди ва келажакдаям кўпгина ибратли юмушлар бажарилади, деб умид қиламан.

— Қулаҳмад ака, хасталикни даволашда поликлиниканинг аҳамияти беқиёс. Аммо ҳали бу борада қатор камчиликлар мавжуд, шу ҳақдаги фикрингизни ҳам билсак.

— Касалликнинг олдини олишда диагноз қўйиш ва профилактик ишлар муҳим вазифа ҳисобланади. Бу эса поликлиника зиммасига юклатилган. Лекин ростини айтадиган бўлсак, у ерга боришга кўпчиликнинг юраги дов бермайди: узундан-узун навбат, талабга жавоб бермайдиган даражадаги хизмат, ускуналарнинг ночорлиги...

Биз Тошкент шаҳрида поликлиника хизматини тубдан ўзгартиришга аҳд қилдик: йигирма еттита шифохона қошида кундузги стационар очдик. Бу ерда беморларни участка врачи даволайди. Бунинг самараси катта. Чунки ўз беморлари ҳақида тўлиқ маълумотга эга-да.

Касаллар кундузги стационарда 12—13 кун даволанишади. Ана шу даврда уларга кунига уч маҳал овқат ҳам берилади. Шуни таъкидламоқчиманки, ушбу муассасада хасталиги эндигина бошланаётганларгина шифо топишади. Яъни авж олиши мумкин бўлган оғир хасталикнинг олди олинади. Бу усул ҳар жиҳатдан қулай ва тежамли ҳамдир.

Яна бир муаммо — «Тез ёрдам» муаммосидир. Бизда одатда айтишадики, «Тез ёрдам»нинг ўзи ёрдамга муҳтож» деб. Шу боис ҳам мединститутни битирганлар бу хизмат соҳасига бўйнидан ип боғлагандек боришади. Бу муаммони биз қандай ҳал этаяпмиз? Поликлиника ёрдамида. Унинг қошида «03»нинг бўлимларини очдик. У ерда кечқурун соат 21 дан эрталаб 6 гача участка терапевтлари навбатчилик қилишади. (Қўшимча пул топиш истаги бўлганлари, албатта). Улар керакли транспорт, дори-дармон билан таъминланилган бўлишади. Эрталаб навбатга яна «тез ёрдам»чилар тушишади.

— Сизни бошқарма бошлиғи этиб тайинлашганидан буён Тошкентда болалар ўлими анчага камайганини кўп жойларда қайта-қайта таъкидлашаяпти...

— Илгари шаҳримизда ҳар минг боладан 34 нафари нобуд бўларди. Ҳозир бу кўрсатгич 18 нафарни ташкил қилади. (Ҳали, ишончим комилки, янада камаяди). Таққослаш учун айтмоқчиман, бу кўрсатгич Японияда 6, Болтиқбўйида 14, Москвада 21 нафардир... Сўнгги пайтларда пойтахтда болалар ўртасидаги сариқ касал 68 фоизга камайди.

— Нималар эвазига?

— Бир марта фойдаланиладиган шприцлар сонини кўпайтириш, янги-янги санаторий ва профилакторийлар очиш, юқумли касалликка дучор бўлганларга қаровни ҳаддан зиёд кучайтириш, замонавий медицина ускуналаридан унумли фойдаланиш эвазига.

— Сизни иш кабинетингизда учратиш жуда қийин. Гоҳ у ерда бўласиз, гоҳ бу ерда. Ахир завод директори эмассиз-ку...

— Нима, завод директоридан бошқа раҳбар кабинетда биқиниб ўтириши керакми?.. Шаҳримиздаги ҳар бир тиббиёт муассасасига бориб, у ердаги аҳвол билан атрофлича танишаман. Беморлар, врачлар билан гаплашаман. Камчиликлар, тўпланиб қолган муаммоларни ўша жойнинг ўзида баҳолиқудрат ечишга уринаман.

— Сиз врачлар бегоналарнинг соғлиги ҳақида куйиб-пишасизлар-у, аммо ўз саломатлигингизни нуқул унутиб қўяверасизлар. Нега шундай-а?

— Ким билади дейсиз. Балки пешонамизга ёзилгани шудир...

— Шахсан ўзингиз неча маротаба касал бўлгансиз?

— Санаганим йўқ.

— Чекишу ичишга муносабатингиз?

— Илгарилари чекардим, тамакидан ёмони бўлмаса керак. Биласизми, мен билан ишлайдиганлар хоналарида ҳеч қачон чекишмайди. Ичишга келсак, тўю байрамларда бўлиб туради... Аммо меъёри билан.

— Ходимларингизга нисбатан ўта қаттиққўл бўлиб, одамни арзимаган сабабга кўра ишдан ҳайдаб юборишингиз ҳеч гап эмаслиги ростми?

— Қаттиққўллигим тўғри, лекин бировни беҳудага уришмайман. Шуниям айтайки, пўстакларини қоқишга қоқаман-у, аммо ишдан ҳайдаб юбормайман. Иложи борича унга таъсир ўтказишга интиламан.

— Ёки бошқача қилиб айтсак, қайта тарбиялашга уринар экансиз-да?

— Шундай.

— Хафа бўлманг-у сал соддароқ эмасмисиз?

— Балки... Тўхтанг, нима, соддароқ?!.

— Қулаҳмад ака, ахир ёши бир жойга бориб қолган, аллақачоноқ шаклланган одамларни қайта тарбиялаш мумкинми?

— Макаренко бўйича — йўқ. Аммо аслида эса — мумкин.

— Қайси ақидага асосан?

— Ўз шахсий тажрибамга асосланган хулосага қараб шундай деяпман.

— Шу ақидангиз туфайли кўп марта панд еган бўлсангиз керак-а?

— Албатта, шундай пайтлар ҳам бўлган, лекин мен барибир ишонаманки, одамлар, агар чин юракдан интилсанг, сени тушунишади.

— Айтишларича...

— Яна миш-миш хусусида савол бермоқчимисиз?

— Ҳа. Шу миш-мишга қараганда, Бернора Қориева билан турмуш қурганингизда онангиз сиздан юз ўгирган эмиш...

— Ғирт ёлғон. Лекин яширмайман, ўртоқларим анча вақтгача гаплашмай юришди. Ўшанда эски шаҳарда балетга нисбатан муносабат ниҳоятда ёмон эди-да.

— Одатда санъаткорлар уйида қўлини совуқ сувгаям уришмайди. «Юлдузлар»ни-ку, қўяверинг...

— «Қориевага уйланганингиздан афсусланмаяпсизми?», деб сўрамоқчисиз-да. Мутлақо! Уни ёнида мен ўзимни доимо бахтиёр, бардам, хушчақчақ ҳис қиламан. Рўзғор ишига келсак, бир уй бекаси нима юмушни уддалаши лозим бўлса, Бернора ҳам ўшанча, баъзан кўпроқ иш қилади. Кийимларим доимо ювиб дазмолланган, уйимиз саранжом-саришта, вақтида овқат.

— Ҳеч уришганмисизлар?

— Баҳслашганмиз, лекин уришиш... йўқ, эслолмайман.

— Ҳаётингиздаги энг оғир кун?

— Шароф Рашидов қораланиб, гдлянчилар юртимизни остин-устун қилган кунлар. Рашидовнинг думи деб хўп азоб беришди. (Шароф ака ҳақиқатдан ҳам бизга яқин эди. Айниқса, Бернораниг санъатидан доимо хабардор бўлиб турар, баъзан театрга тушиб, спектаклларини томоша ҳам қиларди). Икки ярим йил ичида биринчи касалхонага, биласизми, умумий ҳисобда тўрт юз нафарга яқин одам келиб, ишимизни тафтиш қилди. Аммо ўн бир тийинлик камомаддан бошқа ҳеч қандай нуқсон топиша олмади. Ҳатто шундай тубанликка боришдики, уйимизниям тинтув қилишди — касалхонадан қанча чойшаб олиб келганимни аниқлаш мақсадида... Бернора Раҳимовнаниям кўп марта чақириб сўроқ қилишди: театр жамиятига янги бино олиш учун кимга қанча пора берганини билиб олиш ниятида.

У пайтларда нафақат бизнинг оиламиз, балки бутун Ўзбекистон учун энг оғир кунлар эди. Ўшандаги раҳбарларнинг ўз халқини қўшқўллаб қатағон қилдиришга бош қўшишгани эса сўз билан таърифлаб бўлмайдиган пасткашлик эди. Уларнинг қизил империя раҳнамолари олдида ялтоқланишини кўриб, тағинда эзилардик, ғижинардик. Шароф Рашидовни мозоридан кавлаб олишганда, юртимиздаги жами идоралар десантчилар билан тўлиб-тошганида, дилимиз яна бир бор хун бўлди. (Ўшанда Тошкент шаҳар соғлиқни сақлаш бошқармасини Ставрополдами-ей, ишқилиб қайсидир кичик шаҳарчадаги кичкинагина касалхонада бош врач ўринбосари бўлиб ишлаган кимса бошқарганди. У пойтахт тиббиётини ботқоққа ботирди-ю, аммо чўнтагини қаппайтириб, юртига қочворди).

31 августда Мустақиллик майдонида ўтказилган тантаналарда ўтирар эканман... зўр ўтди-я?!

— Ҳақиқатан ҳам.

— Мен умрим бино бўлиб бунақанги байрамни кўрмовдим. Президентимиз Ислом Каримовнинг ташаббуси билан ана шундай юксак савияда ва асосийси, қулоқ эшитиб кўз кўрмаган шаклда ўтди. Мен ўша мудҳиш кунларни яна бир бор кўз ўнгимга келтирдим ва қатъий бир хулосага келдимки, халқ тақдирида давлат раҳбари жудаям катта ўрин тутади. Ислом Каримовнинг жасорати, халққа бўлган чексиз меҳри туфайли ҳам шу қисқа муддат ичида Ўзбекистонда шундай улуғ ишлар амалга оширилди. Энди ўзлигимизни таниб, бошимизни мағрур кўтариб юрадиган бўлдик!

— Гап Президентимиз ҳақида очилган экан, айтингчи, айримларнинг у кишини мустабид деб атаётганига қандай муносабат билдирасиз?

— Бу гап мансабидан уни эплай олмагани учун ажраб қолган аламзадалар, нима қилиб бўлса-да, ҳокимият теппасига чиқишга уринишаётганларнинг гапи. Оддий халқ эса, биласизми, нима демоқда? «Каримовнинг отасига раҳмат, ҳаммаёқда уруш-талаш бўлиб ётганида, Ўзбекистонда осойишталикни сақлаб турибди». Мен демократия деб жар солаётганларнинг кўпини яхши танийман. Бордию қўлларига бирон мансаб тегиб қолса, диктаторликда уларнинг олдида ҳеч ким ип эшолмай қолади. Уларнинг яна бир камчилиги — на сиёсатни яхши билишади, на иқтисодни.

Тўғрисини айтсам, ҳали биз демократия маданиятини чуқур билмаймиз, аниқроғи, уни президенту ҳукумат бошлиқларига тош отавериш деб ҳисоблаймиз... Бугунги сиёсатни энг тўғри йўл деб ҳисоблайман. Албатта, қийинчиликлар бор. Бу — табиий ҳол. Чунки мустақил деб аталган ва биз учун ҳали нотаниш йўл бўйлаб қадам ташлаяпмиз. Аммо кўп ўтмай бугунги муаммолар ортда қолади.

— Суҳбат сўнгида Ўзбекистон пойтахти тиббиётининг келажакдаги режалари ҳақида икки оғиз сўз айтсангиз?

— Шаҳримиздаги 11 та районнинг ҳар бирида биттадан туғруқхона ҳамда аёллар консультацияси қурмоқчимиз. Медицина муассасаларини хусусийлаштириш борасидаям режаларимиз каттагина. Тиббиёт ходимлари юкини камайтириш ҳақидаям ўйлаяпмиз. Масалан, бир врач етти-ўн нафар касалгагина қарасин, холос. Ўшанда даволаниш самараси ниҳоятда салмоқли бўлади. Жанубий Корея, АҚШ, Швейцария каби мамлакатларнинг медицина ходимлари билан яқиндан ҳамкорлик ўрнатилади. Хуллас, ишларимиз анчагина.

— Қулаҳмад ака, мароқли суҳбатингиз учун ташаккур, барча эзгу ишларингиз амалга ошишига тилакдошмиз.

— Мен эса ўз навбатида севимли газетам — «Халқ сўзи» муштарийларига соғлик-омонлик тилайман.

Суҳбатдош: Анвар ЖЎРАБОЕВ.

Публицистика

БАХТИНГ БЎЛСИН БАРҚАРОР, ЎЗБЕКИСТОНИМ!

Ватан,
Мен сендан кичик бир қанот сўрадим,
Сен мени учирдинг кенг курраларга.
Мен сендан бир даста чечак сўрадим,
Мен-чун тўрт фаслни баҳор айладинг.
Мен сендан илҳомли юрак сўрадим,
Сен қалбим севгига баёз айладинг.

Дунё яралгандан буён ҳадсиз-ҳисобсиз тонглар отди. Инсон борки, тонгларга пешвоз чиқди, тонгда эшик очиб, эзгуликларни кўнгилига тугди. Умидли бу дунёдан бахт, толе, ризқу рўз, омад, юртга осудалик тилади. Орзули олам эди бу!

Дунё эврилди. Замон янгиланди. Замину замон салтанати, издиҳоми ичра ажиб эзгуликлар туғилди. Бувиларимизнинг эртакларидаги озодлик рўёдан чинга айланди. Оналаримизнинг ширин, ўтли аллаларида куйланган толе қуши орзулар қанотида парвоз қила-қила охири ёруғ бир салтанатга келиб қўнди. Бу манзил инсоннинг эркин, озод, осуда яшаши учун қурилган истиқлол эди. Энди Ўзбекистон содда, беҳашам, сипо, бесурон яшайдиган камтар, меҳнаткаш, эзгу тилакларини бағрига босган мардумларники. Чин маънодаги истиқлолга эришган бу юртнинг кўчалари, хиёбонларида ўзбекча ёзувлар, атамалар пайдо бўлди. Бу ўлканинг қадамлари дадил, қарашлари ўктамдир.

Мустақиллик ярашган зебо диёримизда яна бир мунаввар тонг отди. Қуёш юртининг тонглари ўзгача. Истиқлол тонгининг нашъали, шуълали нур беланчагида гўдагини ардоқлаётган келинчак, тўйлар, гапу гаштакларга иштиболи бувижонлар, ўтли аллаларини қайтадан топиб куйлаётган маъсума оналар, бу фараҳли тонг Сизга бахту толе ҳадя айласин.

Инсон кўксидаги энг муқаддас, энг азиз туйғу бу — Ватанни севиш, уни қароқлари ичра жо айлаш, ардоқлаш, асраш туйғусидир. Бу муҳаббатнинг умри боқийдир — демак, Ватаннинг умри ҳам боқийдир.

Сувга ташна инсон кўзларини очиб, янгилаб турган чашма, булоқларнинг кўзлари сира юмилмайди. Инсоннинг ўз Ватанига бўлган меҳри ҳам сира қаримайди, эскирмайди. Ана шу севги Ватанни мудом балолардан, қазолардан асрайди. Она юрт завол топмайди ҳеч.

Юрагимда зирқироқ ва ўт,
Топингайман чанг, ғуборингга.
Келдим, менинг қўлларимдан тут,
Айлангансан кори-боримга.

Юрагимда сен мангу бир ишқ,
Киндик қоним томган тупроғим.
Ўлан беланчагим, тахт-кўшким,
Сенга сўзлай юракда борим.

Карнай-сурнай наволари хаёлимни олади... Мағрибнинг қўлида гул, сени қутламоққа, шарафламоққа келади, она Ўзбекистон! Машриқнинг кўзларида нур, сенга яхши сўз айтмоққа, дилингни хуш айламоққа, тенгларнинг тенгги, сарварларнинг сарварисан,— деб эътироф айламоққа ошиқади.

Тоғлар пойингга бош қўймоққа келадилар. Дарёлар сочларингни ювмоққа, қуёш сунбулларингни тароқламоққа келадилар. Қумрилар ўз тилида сўз айтмоққа, бахри-байтлар бағишламоққа боғларингда меҳмондир.

Тоғлар ўрар сабзарангли дуррасин,
Нил чўп қўлда қизлар тортар сурмасин,
Бувижонлар ёяр бу тонг супрасин,
Дастурхонда неъматларнинг турфаси,
Дилшодликлар қайда,— дея сўрма сен,
Юртимдадир... торим ёр-ёр айлади.

Юртим — келинчагим! Наздимда жами гўзалликлар, дилшодликларнинг ўзини сен яратдинг, сен кашф айладинг. Истиқлол бу эзгуликларни тонгнинг нур йўргакларига ўради, саодатнинг беланчаги уни бағрига олди. Бу ўлан беланчакда сен улғаюрсан, оёққа турурсан.

Ҳайратларга солиб қўйдинг тоғ бошин,
У гулобдай тутиб турар қуёшни,
Иштибоҳга қўмдинг кексани, ёшни,
Сен озодсан... Шодлик, алёрлар чошдир,
Гул очгуси келар ҳаттоки тошнинг,
Юртим, таёқни ҳам шамшод айладинг.

Халқ — дарёдир. Халқ — тўлқиндир, дейдилар. Дарёни сувга тўлдирмоқ, тўлқинни жиловламоқ осонмас. Унинг кайфиятини кўтармоқ, рўзғорига қарашмоқ, дастурхонини имкон қадар тўлдирмоқ учун қилинаётган ишларга разм соламан. Дарёнинг бағри кенгдир. Элу юртга берилаётган инъомлар, майли, ҳозирча ирмоқларга тенгдир, лекин бир кун бориб дарёларга айланар. Йўқсилларга улашилаётган эҳсонлар ризқу рўзга айланар. Дориломон замон келар. Эл дуодадир. Халқ орзудадир. Оналар тилакдадир. Юрт муҳаббати юракдадир. Катта карвон — истиқлол карвони йўлдадир. Унинг сарбонлари, сардорлари оқил ва доно кишилардир. Халқ ғамини ўйлагувчи юрт соҳиби бўлса халқ уни ўзи қўллайди, ўзи асрайди. Халқ қудрат деганлари шудир, эҳтимол.

Энди ўзбек ўзбекликдан фахр айлар,
Қуйига тўлар қақраб ётган қўралар.
Томчи-томчиларин бир кун наҳр айлар,
Дону дунга тўлиб-тошар ўралар.
Урвоғлари нонга айланар унинг,
Сўқмоқлари манзилларга туташар.
Буни сезар кўкламга зор бу кўнглим,
Кун келар-ки, ул ҳам севинч улашар.

Юртим! Мўл ҳосиллар зуваласини олаётган, ҳосилларини сарҳисоб айлаётган деҳқон — сенинг фарзандларинг, таянч қўлларинг. Қишлоқларнинг, далаларнинг зилу замбил юкини ҳануз елкасида кўтариб келаётган деҳқон дугонамга меҳр билан бир қара. Деҳқон дугонам ўз меҳнати, яратган тиллолари билан далалар юрагини, бахту камоли билан жаҳонлар юрагини ўйнатсин. Унинг чиройи, латофати, ёшлиги эгатларда, уватларда тўкилиб, ҳоксор бўлмасин.

Ўзимни мен сенга бағишлай, дунё,
Майли митти жилғалардай қурийин.
Юртим, оқиб тургин мисли бир дарё,
Соҳилингда майсадай гуркирайин.
Ўзимни мен сенга бағишлай, само,
Майли, юлдуздайин ботай бағрингга.
Юксакларга бўй чўз сен, азиз Маъво,
Офтоб тегсин увишган яғрингга.
Майли, зулматларга топширай ўзим,
Майли, йўқлик сари бадарға бўлай.
Қуёш бўлгин юртим, нур кўрсин юзинг,
Остонангни ўпиб, сўнг майли ўлай.

Тайёрагоҳга катта — кенг бағир, улкан темир ҳаво қуши келиб қўнди... У мусулмон мамлакатларидан узоқ-узоқ йўл юриб келди. Унинг ичида она юрт тупроғини, гардини кўзига, қароқларига суртмоқ учун келаётган мардум-мусулмонлар бор эди. Улар қачонлардир ўз юртидан, бизнинг мана шу заминимиздан олис сарҳадларга қувғин қилинганлар...

Пўлат қуш қанотларини силкитиб, энтикиб олди-да, ерга қўнди. Зинапоялардан биринчи бўлиб, ғилдиракли аравачада ўтирган аёлни олиб тушдилар. Аёлга разм соламан. Маликалардек кийинган. У 80 ёшлардаги заковатли, ўктам аёл. Юзларида нур, кўзларида соғинч порлаб турган мунис бир момо. Унинг оёқлари ожиз эди, ерга ўтқиздилар. Момо тупроққа бош қўйди, унинг ғуборини кўзларига, юзларига сурди. Аллапаллагача ердан бошини кўтармади. У йиғларди... У шу куйи узоқ ўтирди, сўнг лаблари аста шивирлади: «Салом, она тупроғим, салом тангрим, оллоҳим. Бахтим — ғururим, салом! Таъзим сенга, менинг бир умрлик армоним. Кўзларимнинг нури, зиёси эдинг Ватаним. Шундай бўлиб қоласан. Энди ўлсам армоним йўқ! Умр бўйи кутганим сен эдинг, сенга бош қўйдим, ўзга армоним йўқ!»...

Ватанни соғиниш, унга талпиниш, уни тавоф айлаш, ғуборини кўзларига тўтиё айлаш муҳаббатидан ҳеч кимсани маҳрум айламасин, тангрим. Момо ҳамон йиғларди. У киндик қони тўкилган тупроққа етиб келиш учун нене азиятлар чекканини сўзлади.... Неча йиллар карвони ўтдилар. Неча дарё сувлари оқиб ўтдилар. Неча тонглар отди, кунлар ботди. Шу кундек кун туғилмади, шу тонгдек тонг отмади ҳеч. Момо умрининг сўнгида бўлса ҳамки, она юртини зиёрат қилиш бахтини излади, қўмсади. Умр бўйи Ватанини соғинди. Шундай улуғ ёшда ҳам, йўлнинг ўзига хос риёзатларига дош бериб, она тупроғига бош қўйди, тупроқни ўпди. Тавоф айлади...

Ўзбекистонимизнинг бир дона узумини тотган чумчуқ, уни қумсаб Ҳиндистондан учиб келар эмиш... Ўзбекистон кўчаларидан, хиёбонларидан ошиқиб, шошилиб юриб бўлмайди. Негаки, ошиқиб юрган одам унинг фусункор, нафосатли қизларини, нақшинли биноларини, саройларини, музейларини, мачиту мадрасаларини, меҳмонхоналарини кўздан кечирмоқ завқидан, сururидан маҳрум бўлиб қолади.

Тошкент кўчаларидан, айниқса, шу кунларда ифтихор, муҳаббат ҳисси билан сайр қилмоқ савобдир. Янги гулзорлар, янги соябонлар, янги чойхоналар... Дарахтларнинг сочи тароқланмоқда. Нур-дур маржонлари минг хил рангларда товланади. Анҳорларнинг суви тиниб, зилол тусини олган. Боғлардан бол меваларнинг хушбўй ҳиди анқийди. Полизларда беқасам тўн кийган тарвузу қовунлар бол йиғиб, ороланиб ётибди. Қушлар ўз баётини такрор-такрор ўқийди. Гулларнинг лабларида лаъл...

Юртим, сен ҳадя айлаган ғазаллар, ўланларни мен умрим бўйи куйлайман, сўйлайман. Улар менга бахтиёрлик, мағрурлик ҳадя этади. Улар менга улуғворлик салтанатидан ҳикматлар сўзлайди. Юрт меҳри бу — қароғлар ичида, киприклар устида ардоқлангувчи меҳрдир. У мумтоз туйғу олисларда юрганингда дардга айланади:

Соҳиллардан кўчар хумолар,
Тўлқин урилади қирғоққа.
Соғинчимдай тентир шамоллар,
Дош бермайин бундай фироққа.
Бу — мен, менинг ўтли нигоҳим,
Бу — сен Ватан, сен — саждагоҳим.
Бу — мен, сенинг юлдузларинг излаб,
Самолардан мўлтираган кўз.
Бу — мен, сурган ғуборларинг кўзга,
Бу — сен юрагимда ёнган сўз.
Очиб юрагимнинг дафтарин,
Дунё харитасин ахтариб,
Жилға, дарё, кўлмагинггача,
Номин ёзган бу мен — қизгинанг,
Бу — мен йўлчи, сен — юлдузгинам.

Бахтга ўлчов йўқ, дейдилар. Лекин бахтни ижод этганлар бор. Бахтни, истиқлолни бизга ҳадя айлаганлар омон бўлсин. Элим омон бўлсин.

Ўзбекистон кашф этган жўмард элимга таъзим,
Таъзим, ким асраса гар кўзу қароғларида.
Мен сўзим қоғозгамас, ўтли дилимга ёздим,
Нигоҳим ёниб тургай юртим чироқларида.

Эътибор ОХУНОВА.

Ўзбекистон—Эстония:

ҲАМКОРЛИК ТЎҒРИСИДАГИ БИТИМ

17 сентябрь куни Тошкентда Ўзбекистон Республикаси билан Эстония Республикаси ҳукуматлари ўртасида савдо-иқтисодий ҳамкорлик тўғрисидаги битим имзоланди. Бу битим иқтисодий алоқаларни ривожлантиришдан иккала давлатнинг манфаатдорлигига, тенг ҳуқуқлилик ва ўзаро манфаатдорлик қоидаларига асосланган. Битим иккала мамлакатнинг турли хўжалик тузилмалари ўртасида бозор муносабатларини қарор топтириш учун қулай шарт-шароит яратишни кўзда тутади.

Тузилган аҳдномага мувофиқ энг муҳим маҳсулот турлари бир-бирларига мунтазам етказиб берилиши таъминланади. Иккала мамлакат ҳудудида савдо-иқтисодий фаолият билан шуғулланадиган фирмалар ва ташкилотларнинг ваколатхоналарини очиш кўзда тутилган бўлиб, бу Ўзбекистон билан Эстония корхоналари ўртасида бевосита алоқа ўрнатишга кўмаклашади. Аҳдлашувчи томонлар четга маҳсулот сотиш ва четдан маҳсулот сотиб олиш хусусида бир-бирларига энг қулай шароит яратиб бериш мажбуриятини олдилар. Бир-бирларининг ҳудудларида ярмаркалар ва кўргазмалар ўтказиш ҳам режалаштирилди.

Битимни Ўзбекистон Республикаси ташқи иқтисодий алоқалар вазирининг биринчи ўринбосари С. Сафоев билан Эстония савдо вазири А. Тамм имзоладилар.

Андрес Тамм Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги мухбирининг саволларига қисқача жавоб берди.

— Имзоланган битим мамлакатларимиз ўртасидаги ҳамкорликни ривожлантиришда муайян босқичдир. Аслида бу икки мустақил давлат — Ўзбекистон билан Эстониянинг иқтисодий муносабатларини тартибга соладиган дастлабки ҳуқуқий ҳужжатдир. Биз бу муносабатларни янада кенгайтиришдан манфаатдормиз. Бундан ташқари республикангиз биз учун Ўрта Осиё минтақасига дарвоза бўлиши мумкин. Битим иккала томонга ҳам фойдалидир. Эстония Ўзбекистон бозорига юқори сифатли газламалар, балиқни қайта ишлаш корхоналарининг ва аниқ асбобсозлик тармоғининг маҳсулотларини етказиб беришни таклиф қилмоқда. Сизлардан пахта, сабзавот, мева, бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотиб оламиз.

Эстонияда ҳам, Ўзбекистонда ҳам замонавий технология асосида турли халқ истеъмоли молларини биргаликда ишлаб чиқаришни ташкил этишни режалаштиряпмиз. Бу маҳсулотларни фақат ички бозорларимизда сотишни эмас, бошқа мамлакатларга чиқаришни ҳам кўзда тутяпмиз. Имзоланган битим туфайли Ўзбекистон Европадаги истеъмолчилар билан алоқа ўрнатиш учун қўшимча имкониятга эга бўлади. Чунки Эстониянинг Европадаги кўпгина давлатлар, биринчи навбатда Германия билан яхши йўлга қўйилган транспорт ва савдо иқтисодий алоқалари мавжуд. Ҳамкорлик қилиш учун яхши истиқбол борлигига ишончим комил.

А. ИВАНОВА,
ЎзА мухбири.

• Сурхон томонларда

АЛОМАТ ОДАМЛАР

Қишлоғимизда Аннагул момо деган кампир ўтган — болаларини «Бир улим шўро бўлсин, бир улим раис бўлсин, бир улим мовун бўлсин» деб аллалар экан. Бити чиққан бу кампирнинг ҳозир ҳам бир ўғли бор — Менгбой шўро! Алланинг қўшиқлари ижобат бўлмади — тақдир Менгбой шўронинг қўлига бир ўроқ билан бир кетмондан бўлак ҳеч нарса бермади.

Онаси «болам шўро бўлсин!» деб алла айтмаган кампирларнинг болалари шўро бўлди, раис бўлди, мовун бўлди.

Колхўзларнинг раислари барибир менинг кўзимга сеҳрли одамларга ўхшаб кўринадилар. Собиқ Иттифоқнинг марказлашган ҳисоб-китоб идораси жами калхўз раисларининг нечадир фоизи тўлиқсиз ўрта маълумотга эга эмас эканлигини маълум қилган эди. Ҳатто баъзи жойларда калхўзлар тузилгандан бери раислик қилаётган одамлар бор экан.

Мен айтаман: калхўзларнинг раисларини куни битгандан сўнг тупроққа дафн этмаслик керак, йўқ уларни худди Сулаймон пошшога ўхшатиб... қўйиш керак! Чунки уларни тириклик пайти тадқиқ қилиб бўлмайди — ҳатто нега бунча қарсак чаламиз десангиз ҳам бошингиз балога қолади: ўз қавмларингиздан лашкар тўплаб келади.

Мен ҳатто «Қандай одам раис бўлиши мумкин?» деган хуфиёна тадқиқот ҳам ўтказганман. Эътибор қилинг:

Бир калхўзга раис бўлиш учун билимдон бўлиш мутлақо шарт эмас. Исми шарафини ёзиб беролмайдиган раислар ҳозир ҳам бор. Иккинчидан, раис бўлиш учун хуш муомала бўлиш ҳам шарт эмас. Раис бўлиш учун саломатликнинг ҳам кераги йўқ. Чунки мен саломатлиги абгор раисларни биламан. Баъзилар, ичмайдиган, чекмайдиган, бировнинг никоҳидаги хотинга қўлини узатмайдиган одамлар раис бўлади, дейишади. Бекор гап: қичқиртириб ичадиган, икки қўллаб чекадиган, фосих раисларни шахсан танийман. Худодан қўрқадиган одамлар раис бўлиши мумкин десам, қанча худобехабар раислар билан худобехабарлик қилганмиз. Пок одам раис бўлади десам, қанча нопок раислар билан нопоклик қилганмиз.

Ҳар бир одамда бундай ибратли фазилатлар юзта, ҳатто икки юзта бўлиши мумкин. Аммо, барибир шундай одамларнинг раис бўлолмаслигига назарий жиҳатдан кафолат бера оламан. Ҳозир шундай хулосага келганман: туғилган чоғида пешонасига ёзилган одамгина раис бўлиши мумкин! Шунинг учун мен калхўз раисларини жуда ҳурмат қиламан. Улар ҳақиқатан ҳам ҳурматга лойиқ одамлардир. Шунинг учун уларни ҳайдовчисидан бошлаб то министрларгача ҳурмат қилади.

Эшмурод Хўжамбердиев деган акахонимизнинг «8 Март» колхўзига раис бўлганини эшитиб хурсанд бўлганлигимни ўзингиз тушуниб олаверинг. Эшмурод ака раис бўлгунча кўп йил қийналиб юрди: агроном бўлди, партком бўлди, кейин районга ишга кетди. Чунки қайси раис агроном билан партҳомга ҳуқуқ беради, дейсиз! Калхўзнинг Абдусалом Эшматов деган раиси бор эди — раис бўлиб кўп йил ишлади. Эшмурод ака бу калхўзда неча йил партком, агроном бўлган бўлса кўзини очирмади. Аммо Эшмурод ака раис бўлгандан сўнг барча аламларни бирваракайига олди — Абдусалом Эшматовга калхўздан умуман иш бермади. Бундай гаплар — уларнинг шахсий иши. Ўзингиз ҳам билиб турганингиздек, Эшмурод аканинг раис бўлганлигини эшитиб хурсанд бўлдим. Гап шундаки, Эшмурод аканинг бир амакимизга ошначилиги бор — шундан ўзимизга яқин олиб юрамиз.

Саксонинчи йиллари «СССРда одамларнинг ақлий қобилияти у эгаллаб турган лавозимнинг кўламига қараб белгиланади» деган иборани бир бурчакка қайд қилиб қўйган эдим: мансаб қанчалик юқори бўлса, мия ҳам шунчалик тўлиша боради.

Ибн Сино эса ўн тўққиз ёшимгача эгаллаган билимимга кейин ҳеч нарса қўша олмадим деб зорланади.

Эшмурод ака раис бўлгандан сўнг чекишни ташлади. Баъзан ҳузурида чексам мени масхара қилади. У киши кўп йиллардан бери сигарет чекишни нодонлик, тўғрироғи ахмоқлик деб биладилар ва жуда тўғри қиладилар.

Менинг бу гапларимдан у кишини озроққина хушламаслигим аён бўлиб қолаётир. Бу ҳолат бизнинг мафкуравий қарашларимиздаги тафовутлар билангина изоҳланмайди.

Биз негадир ўзгалардан самимиятни талаб қиламиз. Бу — тентакликдир.

Мен ҳар йили бу калхўзга бир неча марта бораман.

Ўзимча сайёр мухбирликдай бемаза машғулот бўлмаса керак деб юраман: суриштириб кетилса сайёр мухбирнинг қўлидан ҳеч иш келмайди. Шунинг учун унинг елкасидан мингта керза этик босиб туради. У доим ана шу босимни ҳис қилиб туришга маҳкум этилган. Кўча эса тасодифларга тўла. Бир раис ҳатто мени калхўздан чиқиб кет, деб фаолларга ёзилган дастурхондан қувган эди. Қаранг, ўшанда ҳам муомалага муносиб жавоб қилишнинг ўрнига «шу-шу» деб илжайиб туравердим. Эҳтиросларини озод қўйиб юборган раис бобо мени роса эзғилаяптилару, менинг хаёлимда эса буюк РАУФ ПАРФИнинг мунаввар сиймоси! Нуқул: «шу-шу!» дейман. Етмишинчи йиллари ҳолини билмаганлар Рауф Парфини таҳқирлашса ёки сурбетларча ҳақоратласа у киши ана шу сўзни тинимсиз такрорлар эдилар.

Бир одамнинг бир неча бўлакларга бўлиниб юриши, ўша бўлакларнинг бири иккинчисига маълум муддат раҳбарлик қилиб туриши... ғоят ёқимсиз машғулот: бир кун бўлмаса бир кун бардош худди икки тийинлик пуфакка ўхшаб ёрилиб кетиши мумкин.

Қўрқманг, мухбирларнинг бардоши молнинг терисидан тикилган: ҳар қандай ҳақорат ҳам писанд эмас! Ҳатто... одамни ерга киргизиб юбормайдиган ҳақоратнинг фойдаси ҳам бор, деб юраман. Фожеанинг каттаси ўша таҳқирларни табиий деб билишдан бошланади.

Жамият мени тинимсиз ҳақоратлаб, турган бир пайтда, худди Дон Кихотга ўхшаб унга уруш эълон қилишим керакми! Бундан кун сайин нафрат ҳисси улғаяверади. Бу нафрат эса кўнгилдаги арслоннинг озуқасидир. Ул арслон бир кун бўлмаса бир кун кўкрак қафасларимни парча-парча қилиб озодликка чиқади — майдонга тушади, мен тортган азоблар учун қасос олади.

Кўплар сукунатни муроса, деб талқин қилади. Мен эса уни исён дейман. Бир пайтлар Юрий Олешанинг сукунатини ана шундай таъриф қилган эдим.

Хуллас, тўқсон биринчи йилнинг ёзида — пахта гулга ўтирмаган эди — сандироқлаб калхўзга бориб қолдим. Эшмурод ака катта шод-хуррамлик билан кутиб олди. «Бу ёқни қандай топиб келдингиз?» сингари гаплардан сўнг шийпоннинг пешайвонидаги супаларнинг юқорисига ўтирдик. Эшмурод аканинг гапларидан ҳозир калхўз бўйича жуда қаттиқ мажлис бўлишини билдим. Одамлар ҳам бирин-кетин кўпая бошлади.

Сурхондарёда Деновнинг бозоридан катта бозор йўқ. Бозорга ҳамма боради — аммо бу одамларни мен у ерда кўрганим йўқ.

Бу одамларнинг юзидаги сокинлик мени ҳайрон қолдирди. Ночор, ҳатто юпун кийинган бу одамлар ўзлари англамаган ҳолда ҳикматга айланган эдилар.

Бу орада ҳар иккала ёғоч сўрига дастурхон ёзилди. Колхўзнинг раҳбарларига алоҳида стол қилинди.

Қўй гўштига қилинган суюққина шўрвани тортишди.

Дастурхонни йиғиштириб, мажлисни бошлаймиз деб турганларида кўнгилсиз воқеа содир бўлди: Эшмурод ака билан бир одам айтишиб қолди.

— Бўладими, бўлмайдими? Шуни менга аниқ айтинг.

— Бўлмайди!

— Нега?

— Бўлмайди, деб мен айтаяпман. Бўлмайди!

— Нега бўлмайди!

— Бўлмайди-да!

— Бўлмаса... Мен ҳам бораман.

— Биз ҳеч кимни ушлаб турганимиз йўқ.

У одам раиснинг қўлидаги қоғозни юлқиб олди. Сўнг ғоят ғазабланган ҳолда одамларни оралаб ўтиб даврани тарк этди.

Аммо Эшмурод ака ҳовридан тушмади:

— Ҳаммани муттаҳам қилиб олган! Ишламайди! Арақ сотади. Калхўзнинг ерига Усмон Қодир хўжайин эмас. Ҳали кўрамиз. Қани, мен раис бўлсам сенга ким ер берар экан!

Калхўзнинг раислари худди паровозга ўхшайди — тормозни босгандан кейин ҳам анча жойгача пишқириб кетиб қолишади. Ҳалиги одам кўздан пана бўлиб кетгандан кейин ҳам Эшмурод ака айтишувни давом эттирмоқда эди. Икки юздан ортиқ халқ Эшмурод аканинг бу нутқини мустар бўлиб эшитди.

Эшмурод ака нафас олиш учун тўхтаганида мен гапга аралашдим:

— Нима бўлган ўзи? У одам ким? Нима истайди?

— Калхўзни ана шундай одамлар талаб кетди, — деб қичқира бошлади Эшмурод ака. — Калхўзда ишламайди. Ўзи бой. Томорқа керак бўлипти бу одамга! Биз билан гаплашмай катталарга боради. Мана, областга борипти.

— Олдин томорқа олганми?

— Томорқаси бор. Жуда яхши томорқаси бор. Бу одамга шу пайтгача томорқа керак эмас эди. Энди керак бўлиб қолипти. Қайнанасининг уйига ичкуёв бўлиб борган. Қайнанаси ҳам қариб қолган. Йўқ, менга томорқа берасан, дейдида. Пўли кўп. Ҳаммани муттаҳам қилиб олган. Мана, калхўзчиларнинг умумий мажлисига қўямиз. Агар халқ шу Рашитга томорқа берилсин деса, шундан кейин ўйлаб кўрамиз...

Эшмурод аканинг мажлиси тўрт соат бўлмаса ҳам уч соатлар давом этди. Ўзиям раиснинг гапи йиғилиб қолган экан, эринмасдан гапирди.

Одамлар гуриллаб қўзғалгандан сўнг мен ҳам ўша ёққа ўтдим. Эшмурод ака совуқ чой билан томоғини ҳўллаётган экан.

— Биздинг майлис қандай ўтди?

— Зўр! — дедим.

Шу маҳал қимтиниб-ортиниб бўшангина бир йигит раисга яқинлашди. Тутилиб-тортиниб раисга бир нарсалар деди.

— Нима гап ўзи? Дадилроқ гапир, — деди Эшмурод ака ҳамишагидек жуда баланд пардада.

Озғин ва юпун бу йигитнинг гапидан шу нарса англашилдики, у қайсидир бригадада сувчи экан. Тут плантациясидан барглар қирқиб олингандан сўнг одатда ўртага макка экишади. Бригадирдан ана шундан бир қатор сўраса, бермайман депти. Бунинг устига «Энангни...» деб сўкипти. Далада иккинчи қорангни кўрмайин, қаерда ишласанг ўша ерда ишлайвер, энди сенга иш йўқ депти.

Қарасам, Эшмурод ака бу оғзидан шўрваси тўкилиб кетаётган йигитни қайириб юбормоқчи.

— Сиз ундай қилманг-да, — дедим Эшмурод акага. — У қандай бригадирки, ҳуши тутган одамни ишга қўйса, ҳуши тутмаганини ишдан ҳайдаб юборса, бунинг устига сўкса, ўзбошимчалик қилса, чақиринг, гаплашамиз.

Раис ўша бригадирни чақиртирди — ҳалиги сувчи айтгандай одам экан. Менинг «онангни...» деб сўкдингизми деган саволимга сўксам сўккандирман-да, кимнинг эсида туради, кунлар ҳам қизиб кетди, деди. Эшмурод ака танбеҳ берган киши бўлди:

— Сиз ўзбошимчалик билан одамларни ишдан бўшатиб юбораверманг-да. Калхўзнинг эгаси бор—бир оғиз сўраш керак. Бундан кейин... сўкманг. Тушунарлими? Боринг.

Шу заҳоти сувчи йигитнинг ўрнига ўзимни қўйдим: томоғим ғиппа бўғилиб қолди.

Айтмапман — бу калхўзнинг бош ҳосилоти Ҳайдар Хушматов: ёшлигидан мухбирликка кўнгил қўйиб эсини таниган йигитлардан. Нарёқда юрган Ҳайдарни имлаб ёнимга чақирдим:

— Ҳозир карисларнинг пиёзини кўрамиз. Жуда кўп азот ишлатяпти, деб эшитдим. Бундан ташқари тақиқланган гербицит ҳам сепишган эмиш. Народний контролга ҳам айтинг — бирга борамиз.

— Ваҳ, сизам борсак буладими? — деди Эшмурод ака.

— Сиз катта одамсиз. Шунинг учун сизга бир нарса дея олмаймиз. Ҳайдар эса ўзимизники — эски мухбир.

Бу орада одамлар тарқаб бўлди. Биз ҳам пиёда карисларнинг даласига ўтдик. Калтагина бир йигит ёнимизда пайдо бўлди.

— Григорий ҳамма карисларнинг бригадири, — деб таништирди Ҳайдар ҳалиги йигитни менга.

Мен Григорийга ўзимни таништирдим, ташрифнинг муддаосини айтдим.

Суҳбатлардан шу нарса маълум бўлдики, булар — карис деҳқонларнинг ҳаммаси тожикистонлик экан. Мана бир неча йилдан бери улар «саккизинчи март»га ўрганиб қолишипти.

— Нега ҳар йили бир ерга пиёз экмайсизлар — нуқул алмаштириб турасизлар?

— Шундай бўлиши керак, — деди Григорий.

Бу йил ўн беш гектар жойга пиёз экилипти. Ҳар гектардан ўн саккиз тоннадан шартнома экан.

— Аслида олтмиш-етмиш тоннадан пиёз чиқади-ку, қолганини нима қиласизлар?

— Биз планни бажарамиз — тамом! Қолгани ўзимизники. Биз ана шундай иссиқда ишлаяпмиз-ку!

Пайкалдаги пиёз керагидан зиёд озиқлантирилган эди. Шундоқ бўлса ҳам ҳали пайкал бошида азот бор экан — Ҳайдарга санаттирдим. Икки юз қирқ халта чиқди. Булар ҳам қисқа пайт ичида далага киради. Даладан ўтиб бизнинг меъдамизга тушади.

Зимдан эътибор қилдим: бизнинг бу ҳаракатларимизни хушламай кузатиб турган Эшмурод ака ҳеч ким билан хайрлашмасдан жўнаб кетди. Ҳамишагидек, мен ҳеч нарсани билмаганга олдим ўзимни.

Қора қоғоздан тикланган уйлар ташқаридан қараганда қанчалик кўримсиз кўринмасин, ичкариси жуда сермазмун экан. Кўрган-билганларни ҳужжатлаштириш учун ўтирганимизда бунга иқрор бўлдим.

Григорий яхши йигит экан.

— Йўқ, — деди у биз қоғоз-қаламни қўлга олганимизни кўриб. — Аввал мусулмон одати бўйича бир пиёла чой ичасизлар, кейин нима қилсаларингиз ўзларингиз биласизлар.

Ўртага пастаккина хонтахта келтирилди. Холодильникдан муздай ичимликлар липиллаб хонтахтанинг устига чиқди. Шўронинг раиси билан халқ контролининг раиси ичмас экан. Григорий ярми ичилган арақни унга бўлиб қўйди. Биласизми... гап-сўзсиз олиб юбордик. Сўнг қоғоз ишларини ўринлатдик. Шундан кейин ҳам Григорий бизга жавоб бермади.

Қош қорайиб, Григорий билан мутлақо иноқлашиб кетганимиздан кейин менинг бирдан раисни кўргим келиб қолди. Шундоқ ҳам ичмай ўтирган шўронинг раисини Эшмурод аканинг уйига юбордик. Элчимиз келгунча биримиз қўйиб биримиз Эшмурод аканинг таърифини қилиб ўтирдик. Эшмурод акани айниқса Григорий жуда яхши кўрар экан.

Аммо Эшмурод ака келмади.

Бизнинг кайфиятимиз баланд эди: Эшмурод аканинг бу қилиғи бизни, яъни мени мутлақо ранжитмади.

Григорий билан гаплашмаган гапимиз қолмади. У менга дори ишлатилмаган пиёз бермоқчи бўлди.

Мен Григорийни кузатиб бир нарсани билдим: у бизни ўзининг ҳисобидан меҳмон қилмоқда эди. Гап-сўзларидан, ўзини тутишидан унинг ҳеч кимдан қарзи йўқлигини, демак ҳеч кимнинг олдида тили қисиқ эмаслигини билиб олиш қийин эмасди. Бўлмаса у даладан чиққан ҳосилнинг ярмидан кўпини ташиб кетади ва бу ҳаракати учун ҳеч бўлмаса хижолатга тушиши керак эди. Йўқ, у ҳисоб-китобни ўз вақтида ўринлатган одам сифатида ўзини тутмоқда. Бу — жуда яхши! Эшмурод аканинг ўтирмасдан кетиб қолиши, кейин алоҳида таклифни ҳам писанд қилмаганлигини нималар билан изоҳлагандай бўлдим. «Григорий рансга ўтказиб қўйган. Шунинг учун тилим бир қулоч» деб ўйладим мен ўзимча.

Тожиддин РАЗЗОҚ.

КУЛОЛЛАРНИНГ ТОШКЕНТ АНЖУМАНИ

Тошкентда бошланган кулолларнинг халқаро анжуманида АҚШ, Англия, Германия, Канада ва Ўзбекистон усталари қатнашмоқдалар. Томошабоғларни безайдиган уста кулоллар шу билан Ўзбекистон пойтахтидаги учинчи халқаро учрашувга йиғилдилар. Бу соҳада ижод қилаётган атоқли ҳайкалтарошлар ўз санъатининг турли жиҳатлари тўғрисида фикрлашиб олмоқдалар, турли услубларнинг ютуқларини намойиш этмоқдалар.

Аввалги учрашув вақтида симпозиум қатнашчилари Ўзбекистон пойтахтида халқаро ҳайкалтарошлик хиёбонини яратишга қарор бериб, ўз санъат асарларини шаҳарга тортиқ қилган эдилар. Афсуски, дунёнинг бошқа шаҳарлари ҳали кўрмаган Тошкент марказидаги бу ғаройиб томошабоғ ҳамшаҳарларимизни унча кўп завқлантиргани йўқ. Ҳассос кулоллар қўли билан яратилган ноёб ҳайкалларни безорилар ваҳшиёна синдириб кетишди.

Анжуман қатнашчилари бу гал ҳам Тошкентда яратган ҳамма асарларини шаҳарга инъом қилишмоқчи. Аммо ачинарли тажрибани эътиборга олиб, уларни кўчаларда қолдиришлари амри маҳол. Эҳтимол бу галги ҳайкаллар музейларга топширилар.

Кулолларнинг халқаро анжумани бир ой давом этади. Ҳозир унинг қатнашчилари Тошкент амалий санъат тажриба ижодкорлиги комбинатининг ижодхонасида ишламоқдалар. Улар жуда банд бўлишларига қарамай вақт топиб касбдошлари билан учрашмоқдалар, Ўзбекистоннинг қадимий тарихи, маданияти, халқ ҳунармандлиги анъаналари билан танишмоқдалар. Улар Самарқанд ва Бухорога бориб келдилар, республиканинг уста кулоллари, рассомлари, санъатшунослари билан учрашдилар.

Октябрь ойининг бошларида анжуман қатнашчилари ишларининг кўргазмаси очилади.

И. ГРЕБЕНЮК,
ЎзА мухбири.

• Муносабат

МАЪҚУЛЛАЙМИЗ, ТАКЛИФ ҚИЛАМИЗ

ЖУМҲУРИЯТИМИЗ Президенти Ислом Каримовнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» китобини оиламиз аъзолари билан биргаликда ўқиб, муҳокама этдик. Бизнингча, унда эндигина мустақиллик йўлига кирган Ўзбекистоннинг ички ва ташқи сиёсати, ривожланган мамлакатларга етиб олиши ва халқимизнинг турмуш фаровонлигини таъминлаш бўйича йўл-йўриқлари зукколик билан кўрсатиб берилибдики, биз бундан қониқиш ҳосил қилдик. Дарҳақиқат, мустақилликка эришгандан сўнг Ўзбекистон ташқи сиёсатда жуда катта ғалабаларга эришди. Буни алоҳида уқтириб ўтиш ҳар бир холис фикрли киши учун ҳам фарз, ҳам қарз.

Китобда жуда тўғри таъкидлаганидек, Ўзбекистонимиз давлат мустақиллигига эришгандан сўнг ташқи сиёсатимизни мустақил шакллантириш учун реал имкониятлар пайдо бўлди. Эндиликда бу сиёсат жумҳуриятимизнинг миллий манфаатларига, шарт-шароитлари ва имкониятларига жавоб берадиган тарзда шаклланмоқда. Ана шу улуғвор ишнинг бошида турган китоб муаллифи ўз асарида Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятидаги обрў эътиборини мустаҳкамлашга хизмат қиладиган ташқи сиёсат қоидаларини асослаб беради.

Рисолада Ўзбекистон ташқи сиёсатининг бош мақсадлари қилиб халқимизнинг миллий манфаатлари олинганидан мамнун бўлдик. Президент нуқтаи назарича давлатимиз ўз миллий қиёфамизни йўқотмай туриб, аксинча уни янада ёрқинроқ намоён этган ҳолда халқаро талабларга риоя этиши шарт. Муаллиф бундан ташқари мамлакатимизни Осиё мусулмон-маърифатпарвар дунёсига тааллуқли эканлигини ҳисобга олиб, унинг ташқи сиёсати республикамизнинг туб фуқароларига ғоят қадрли бўлган Ислом қадриятлари асосида олиб борилиши лозимлигини уқтирадики, бизнингча ҳам бу бирдан-бир тўғри йўл. Биз Ўзбекистоннинг халқаро майдондаги обрў-эътибори кундан кунга ошиб бораётганлигининг сабабини ҳам худди шундан деб биламиз.

Энди китобнинг ички сиёсатга оид қисмига тўхталадиган бўлсак, унда биринчи навбатда амалга оширилган ва бундан буён қилинадиган ишлар хусусида фикр юритилади. Бинобарин, ушбу китобда кўрсатилган йўлдан бориб кенг миқёсдаги улуғвор ишлар рўёбга чиқарилганлиги туфайли ҳам республикамизда собиқ иттифоққа кирган бошқа мамлакатлардагига нисбатан осойишталик ҳукм сурмоқда. Гарчи қимматчилик кундан кунга авж олаётган бўлса ҳам, худога шукрлар бўлсинким, очарчилик бўлмади. Айниқса, аҳолининг энг кам таъминланган қисмига, жумладан биз толибларга кўрсатилаётган ғамхўрликлардан миннатдормиз. Олаётган стипендиямиздан ташқари бепул овқатланишимиз учун талонлар ҳам берилмоқда.

Гап фақат иқтисоддагина эмас, илгарилари биз бечора толибалар бирор чет эллик билан танишсак, шубҳа остига олинар эдик. Энди чет элликлар билан бемалол мулоқотда бўлишимиз, ҳатто борди-келди қилишимиз мумкин. Бугина эмас, биз ёшларга шундай танг вазиятда ҳам давлат томонидан қилинажак катта сарф-ҳаражатлар эвазига хорижга бориб ўқиш имконияти берилаётганлигидан хурсандмиз.

Лекин очиқ эътироф этиш керак, ҳамма нарса кўнгилдагидек кетяпти, деб бўлмайди. Гарчи юқоридан кўпгина тўғри, адолатли қонун ва қарорлар қабул қилинаётган бўлса ҳам унинг ижроси доимо изчил бўлмаяпти. Бунга асосан мазкур китобда таъкидланганидек, айрим раҳбар кадрларнинг, айниқса ўрта ва қуйи бўғин раҳбарларининг ношудлиги, лоқайдлиги сабаб бўлмоқда деб ўйлаймиз. Ахир бир тасаввур қилинг: президент аҳолига текинга ер бериш ҳақида фармон чиқарсаю қуйидаги тўралар ерни катта пора эвазига сотсалар, якка тартибдаги меҳнатга ёки ширкатларга кенг йўл очилсин, деб кўрсатма берилсаю, бу ишга масъуллар таъмагирлик қилиб турсалар ёки бу ишга панжа орасидан қарасалар. Буни қандай тушуниш мумкин? Баъзи ширкатлар маҳсулот ишлаб чиқариш ўрнига давлат дўконидаги тайёр маҳсулотларни олиб,унга устама нарх қўйиб сотсалар тоқат қилиш мумкинми?

Ўрни келганда яна бир мулоҳаза: Бир танишимизнинг уйига уч бор ўғри тушди. Биринчи бор машинасини «яланғочлаб» кетишди. Кейин қароқчиларча бостириб кириб бор-будини тортиб олишди. Орадан кўп ўтмай ўқувчи ўғлининг уст-бошларини тунаб кетишди. Бунақа жинояткорона воқеаларни санаб адоғига етиш қийин. Яқинда куппа-кундузи катта кўчада бир дугонамизнинг никоҳ узугини, бошқа бир дугонамизнинг қулоғидаги зирагини тортиб олишди, бирининг эгнидаги кийимини ечиб кетишди. Ҳатто бир бева аёлнинг оғзидаги тилла тишларини тош билан қоқиб олишибди! Беихтиёр ўйлаб қоласан киши: Жамиятимиз қаёққа қараб кетаяпти! Президентнинг жиноятчиларга қарши курашни кучайтириш, уларни таг-туги билан тугатиш ҳақидаги кўрсатмалари нега бажарилмаяпти?

Бунақада эндигина қаддини ростлаётган давлатимизга халқда ишонч қолмайди. Зеро, ўз фуқароларининг ҳаётини ва мол-мулкини муҳофаза қила олмаган давлатнинг келажаги йўқ, деб ҳисоблаймиз. Бу масалани жиддий ўйлаб кўриш, тезроқ бартараф этиш шарт!

Бизнингча, кечиктириб бўлмайдиган бунақа вазифаларга лоқайд қараётган ёки уни бажаришдан бўйин товлаётган мутасаддиларга кескин чоралар кўриш, уларга «энди йўлимизга тўғаноқ бўлманг» деб баралла айтиш вақти келди. Шундай қилингандагина Президент Ислом Каримов белгилаган Ўзбекистоннинг ўз истиқлоли ва тараққиёт йўли тўла амалга ошиб, ҳаммамизнинг юзимиз ёруғ, турмушимиз тўкин бўлади.

Зизола КАЛОНХОНОВА,
Тошкент халқаро тиллар дорилфунунининг инглиз тили куллиёти 3-курс талабаси.

Шоира КАЛОНХОНОВА,
Тошкент давлат дорилфунуни филология куллиётининг 2-курс талабаси.

ҚИСҚА ХАБАРЛАР

Навоий шаҳар ҳокимлиги 1993 йил учун «Халқ сўзи» ва «Народное слово» газеталарига обуна учун 60 минг сўм маблағ ажратди. Ҳозирги пайтда «Ғамхўрлик» кичик корхонаси меҳнат фахрийларига ва уруш қатнашчиларини бепул обуна қилиш билан шуғулланмоқда. Шаҳар ҳокими Бахтиёр Ҳамдамовнинг фармойиши билан қабул қилинган бу тадбирдан қариялар хурсанд бўлишди.

М. МАРДИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

* * *

Данғара районидаги Аравон қишлоғида очилган тикувчилик цехида дастлабки маҳсулот — болалар кийим-кечаги тайёрланди. 50 нафар уй бекаси ишга жалб этилди. Хомашёни Қўқон тикувчилик фабрикаси етказиб беряпти. Маҳсулот шаҳардаги «Янгилик» дўконида сотилмоқда.

* * *

Самарқанд монтаж-пардозлаш бошқармаси тадбиркорлари тақчил кабелли симларни тайёрлашга киришдилар. Бунинг учун махсус линия ўрнатилди. Ҳозир ҳар кеча-кундузда юз километр узунликда шундай сим чиқарилаётир.

* * *

Термиз шаҳри ҳокимлиги кам даромадли ва кўп болали оилалар, кексалар ва ногиронлар ҳолидан бохабар бўлмоқда. Яқинда яна бир хайрли иш қилинди. Шаҳардаги корхона ва ташкилотлар даромадидан тўпланган махсус жамғарма ҳисобидан ўқувчилар учун кийим-кечак сотиб олишга 150 минг сўм ажратилди. Маҳалла комитетлари ҳамда мактабларнинг жамоалари тавсияси билан 300 нафар ўқувчига кийим-бош тарқатилди. Биргина «Термиз» халқаро савдо уйи шу савоб ишга 50 минг сўм ажратди.

* * *

Шаҳрисабз шаҳридаги тери-таносил касалликлари диспансери иккинчи вилоят шифохонасига айлантирилди. Энди бу ерда бир йўла 110 бемор даволаниши мумкин.

* * *

Қизилтепа район газетаси муҳаррири, драматург Умид Сатторовнинг «Хўжа Насриддин» комедияси премьераси муваффақиятли ўтди. Ролларни Бухоро мусиқали драма ва комедия театри артистлари маҳорат билан ижро этишди.

— Янги мавсумни ана шу комедия билан бошлаймиз, — деди театр режиссёри Убай Бақоев, — негаки юзлаб томошабин асарга ижобий баҳо берди.

(ЎзА).

Сирдарё вилояти «Сайхунобод» туманидаги Турсунмат Ғуломов жамоа хўжалигининг Исомиддин Шарафиддинов етакчилик қилаётган бригадаси далаларида пахта терими қизғин бошлаб юборилди. Улар 86 гектар пахта майдонидан юқори ҳосил олиш учун астойдил меҳнат қилишаётир.

СУРАТДА: (чапдан) илғор теримчилар Дилрабо Давронова, Озода Маликова, бригадир Исомиддин Шарофиддинов ҳамда Шаҳзода Маликова, Муҳаррам Мавлонова.

Б. ТЎРАЕВ олган сурат.

АНЖУМАННИНГ ТАШКИЛОТЧИСИ ҲАМ, ХЎЖАЙИНИ ҲАМ ЎЗИМИЗ

ДЕЙДИ КИНОФЕСТИВАЛ БОШ ДИРЕКТОРИ МУОВИНИ АНВАР ҲИДОЯТОВ

ОСИЁ, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатларининг XI анъанавий Тошкент кинофестивали очилишига саноқли кунлар қолди. Анжуманнинг ҳар жиҳатдан тартибли, иштирокчиси ва меҳмонларнинг дўстона ҳамжиҳатлиги вазиятида ўтиши жамики ташкилий ишларнинг маромида бўлишига боғлиқдир. Қуйидаги суҳбат шу мавзуда бўлди.

— Анвар Омонович, ўзбекчилик-да, уйимизга меҳмон келадиган бўлса, тайёргарликка зўр берамиз, шавла кетса кетсину обрў кетмасин, деймиз. Шу маънода халқаро анжуманга ҳозирлик кўришнинг ташвишу қийинчиликлари ҳам ўзига яраша бўлса керак?

— Албатта, аммо кўникиб кетганмиз. Шу пайтгача бу кинофестивалнинг ўнтасини ўтказдик, ўн биринчисининг ташкилотчиси ҳам, таъбир жойиз бўлса, хўжайини ҳам ўзимиз.

Биласизми, илгари Тошкент кинофестивалига бошдан-оёқ Москва «раҳнамолик» қиларди. Намойиш этилажак фильмларни танлашга ҳам Москва кино ташкилотлари вакиллари боришарди. Танлов комиссияси ҳам Москвада ишларди. Фильмлар Европа халқларининг феъл-атворию маънавиятига мослаб танланганлиги сабабли уларнинг кўпи экран юзини кўрмай, қолиб кетарди.

Энди ҳаммаси ўз қўлимизда. Хорижга ўзимизнинг мутахассисларимиз боришаяпти. Жумладан, бизнинг гуруҳ Хитойда бўлиб, 24 та кинофильмни кўрдик ва шундан 8 тасини танлаб олдик. Биттаси танлов учун, қолган 7 таси эса ахборот ва тижорат мақсадлари учун намойиш этилади.

Ҳозир Япония, Ҳиндистон, Мексикада ҳам мутахассисларимиз кинофильмларни танлашаяпти. Бугун-эрта Туркия, Покистон, Эрон ва бошқа мамлакатларга ҳам вакиллар жўнаб кетишади.

— Ҳиндистонни эслатганингизда, бир гап ёдимга тушди. Ўзбек халқининг жаҳондаги энг севимли кино артисти Раж Капур бўлган. Тошкент кинофестивали усиз ўтмасди ва унинг ташрифи ҳар сафар анжуманга файз киритар эди...

— Бу сафар Раж Капур кинолентага туширган фильмлар анжуманга файз бағишласа, ажаб эмас. Раж Капурнинг 8 та фильми фестивальда намойиш этилади. Бу — кўп минг сонли ўзбек томошабинларининг талаб-истаклари.

— Дарвоқе, фильмлар танлови ҳақида гапираяпсиз, унинг тартиби, шартлари қандай бўлади?

— Хорижий мамлакатлардан келтирилган фильмларни саралайдиган махсус комиссия жамики фильмларни кўздан кечириб, керагини танлов намойиши учун ажратади. Шулардан 5 таси совринли бўлади. Табиийки, энг яхши баҳо олган фильмга бош соврин

берилади. Яна иккита соврин энг яхши аёл ролини ва энг яхши эркак ролини ижро этган актёрларга тақдим этилади. Қолган икки совриннинг бири миллий анъаналарнинг ривожига ҳисса қўша оладиган тарзда моҳирона ва мукаммал яратилган фильм, иккинчиси анжуманда биринчи бор қатнашиб яхши баҳо олган мамлакат киностудияси фильмига насиб этади.

— Адолат нуқтаи назаридан айтганда, 5 та совриннинг ҳаммаси бенстисно ҳақиқий эгасини топиши керак. Акс ҳолда анжуманнинг энг муҳим, айтиш мумкинки, олий шартларидан бири бузилади. Бунга йўл қўйиш-қўйилмаслиги жюри таркибига кимлар аъзо бўлишига боғлиқ.

— Тўғри айтдингиз. Тошкент халқаро кинофестивалида адолат тарозисининг посонгиси доимо тўғри қўйиб келинган, бу сафар ҳам шундай бўлади. Жюри таркибига уччала қитъада кўзга кўринган энг малакали кино мутахассислари киради. Мен кино мухлисларини кўнглини хотиржам қилиб қўйиш учун улардан айримларининг номларини айтиб ўтишим мумкин бўларди. Аммо биз ўзбекларда тўйдан олдин ноғора чалиш яхши одат саналмайди.

— Бу сафар тўртинчи қитъа — Европа мамлакатлари ҳам анжуманда иштирок этадиган бўлибди. Шунча иштирокчию меҳмонларни жойлаштириш, овқатлантириш, транспортда олиб юриш дегандек, бу юмушларни уддалашнинг ўзи бўлмаса керак? Қолаверса, хорижийларга сир бермаслик масаласи ҳам бор.

— Ортиқча ташвишга ўрин йўқ. Ташкилий масалалар деярли ҳал қилиб бўлинди. Меҳмонхоналардан жой ажратиш, уч маҳал овқатлантириш, транспорт билан таъминлаш борасида муаммо йўқ ҳисоб. Нарх-навонинг беқарорлиги ишимизни бироз кўпайтираяпти, холос. Масалан, меҳмонхона нархи яқинда яна ошди. Аммо анжуманимиз ҳомийси — Маданият ва умуминсоний қадриятлар Халқ академияси билан шартлашиб олганмиз.

Суҳбатдош: А. ЙЎЛДОШЕВ, «Халқ сўзи» мухбири.

ПАДАРКУШ

ЁКИ БИР ОИЛАВИЙ ИЧКИЛИКБОЗЛИК ОҚИБАТЛАРИ ХУСУСИДА

САРЛАВҲАДАН аён бўлиб турибдики, гап ўз отасини ўлдирган фарзанд ҳақида. Бироқ, муддаога ўтмай туриб яқин ўтмишда бир ўзбек хонадонида бўлиб ўтган воқеани баён қилмоқчимиз:

Эндигина балоғат ёшига етган яккаю-ёлғиз ўғлоннинг ётоқхонасида бир шиша оғзи очилган вино пайдо бўлиб қолади. Фарзанд уни кўтариб онасининг ҳузурига киради:

— Ойижон, мана бу нарса менинг хонамда пайдо бўлиб қолибди. Илтимос, бошқа жойда турсин. Бировнинг кўзи тушиб қолса...

— Тавба, уни ким қўйди экан, сенинг хонангга!?

Она шундай деб шишани олиб қўйибди. Лекин эртасига фарзанд хонасида яна бир шиша пайдо бўлиб қолибди. Буниси арақ эмиш. Фарзанд уни ҳам олиб онасига олиб чиқиб берибди. Бироқ, шундан кейин ҳам бу ҳангома тугамабди. Орадан ҳафта ўтиб, пиво, сигарета, кейин коньяк пайдо бўлиб қолибди. Фарзанд уларни ҳам онасига олиб чиқибди. Шунда она:

— Эй, ўғлим, бунинг таажжубланадиган жойи йўқ. Шундоқ, отанг сени бир синаб кўрди-да! Шукрки, бу имтиҳондан яхши ўтдинг. Бундан кейин худди шундоқ бўлгин, болам. Негаки, барча бахтсизлигу шармандаликларнинг манбаи мана шу қуриб кетгур ичкилик бўлади. Агар унинг жирканч сиртмоғига илинмасанг, имоним комилки, бахтингни, обрўю эътиборингни оллоҳнинг ўзи бераверади.

Дарҳақиқат, илгарилари бизнинг мусулмон халқимизда одат шунақа эди. Ота-оналар ўз фарзандларини ҳатто татиб кўриш гуноҳи азим ҳисобланган спиртли ичимликдан ҳазар қилишга ўргатишар ва бунга эришишар эди. Аммо, афсуски, кейин...

Тошкент шаҳар Ҳамза районидаги «Табассум» маҳалласида мудҳиш фожиа содир бўлди. Ичкилик туфайли.

Кечки пайт. Биров ишдан қайтиб «ойнаи жаҳон» томоша қилаяпти, бошқа биров кундузи ўқишга улгурмаган газета ва журналларини варақлаяпти. Турдихон Ашировлар оиласида эса эру-хотин фарзандлари Ринатни ёнларига олиб ичкиликбозликни авж олдиришаяпти. Қоринлар тўйиб, кайфлар ошгач, Ринатнинг кўнгли кўчадаги кайфу сафоларни хоҳлаб қолди. Эр-хотин эса ичкиликбозликни давом эттиришди. Ярим тун бўлганда улар орасида низо чиқиб, жанжалга айланди. Эр хотинини шафқатсиз бўкиртириб ура бошлади. Хотин додлади. Бу маст эрнинг баттар ғазабини келтирди. Уриш, тепиш авжига чиқди. Хотин ҳушидан кетиб йиқилди. Шунда нариги хонада ухлаб ётган ҳали балоғат ёшига етмаган ўғиллари Рустам уйғониб қолиб, онасини турғазмоқчи бўлади ва отанинг бунчалар бағри тошлигидан нолийди. Шунда жоҳил ота болага ҳам ташланади. Уни уриб, ётқизиб устига миниб олиб бўға бошлайди. Боланинг нафаси қисилиб, кўзлари тепага кетаётган бир пайтда катта ўғил Ринат кўчадан қайтиб келиб қолади. Онаси ва укасининг аҳволини кўриб отасига ташланади ва ўлим чангалига тушишига бир баҳя қолган укасини қутқазмоқчи бўлади. Лекин отага кучи етмайди. Шунда у укасини қутқариб қолиш мақсадида киссасидаги паккисини олиб, отанинг биқинига икки бор санчиб олади. Ота ҳолсизланиб Рустамни қўйиб юборади. Аммо кайф устида ғоят ғазабланган Ринат бу билан чекланмайди. У ўзича отасидан укасининг қасдини олмоқчи бўлади. Ҳовлидан бир бўлак арматурани олиб келиб, отасининг бошига то миялари эзилиб, сочилиб кетгунга қадар уради. Ота оламдан кўз юмади. Эндигина 24 баҳорни қаршилаган ўғил падаркушга айланиб бу гал тўртинчи бор тиконли симлар ортига йўл олади...

Тавба, — дейсан ёқа ушлаб. — Ахир, фожиадан бир неча соат олдин бу оила аъзолари вақтичоғлик қилиш учун бир дастурхон атрофига йиғилган эдилар-ку! Наҳотки, бошланиши кўнгилчоғлик бўлган ўтиришнинг охири қотиллик билан тугаса?! Ҳамма гап шундаки, эру-хотин, ота-онаю фарзандлар орасига шишадаги шайтон оралаган эди. Зеро, эрни хотинга, отани болага-ю, болани отага хезлантирган ҳам шу иблис ичкилик эмасмиди? Худди шундай!

Шундай бўлса, нега халқимиз қабоҳату разолат ини бўлган бу офатдан қутула олмаяпти? Нега тўйларимизда ҳамон у муқаддас ичимлик сифатида дастурхон ўртасидан жой олади? Қачонгача катталар, ҳатто хотин-қизлар келин-куёвга бахт тилаб қадаҳ уриштирганда ёш-яланглар, бола-чақалар тамшаниб-тамшаниб томоша қилишади, баъзилари пиёлаю шиша остидаги қолдиқларини топиб олиб, киши билмас симиришади.

Биргина тўйларда бўлса ҳам гўргайди. Бу сабил қолгур ичимлик эъзозланиб, бошга кўтариладиган маросимлар тобора кўпайиб бормоқда. Ҳатто, эндигина бир ёшга тўлган чақалоқнинг туғилган кунида ҳам шу ичкиликбозлик! Гапбозлик, чойхоналардаги ошхўрлик, дала-қиру, тоғларга сайру саёҳат ҳам шу уйинг куйгурсиз ўтмаяпти. Бизнингча, буни чуқурроқ ўйлайдиган, атрофлича мушоҳада этадиган вақт келди. Негаки, энди мустақилмиз. Бемалол ўз анъаналаримиз, урф-одатларимизни тиклашимиз, бировларга тақлид қилиб орттирган қилиқларимиздан, жумладан, ичкиликбозликдан бутунлай халос бўлишимиз мумкин ва шарт. Шундагина тағин имон-эътиқодимиз мустаҳкам бўлиши, бир-биримизга меҳр-оқибатимиз тикланиши муқаррар. Шундай эмасми?

К. МУРОДОВ.

«Сизга мададкормиз, одамлар!»

1990 йил сентябрь ойида Наманган вилоят кенгаши раёсати ва ижроқўмининг қарори билан моддий ёрдам жамғармаси ташкил этилганди. Жамоа, давлат хўжаликлари, корхона ва ташкилотларнинг, бошқа меҳнат жамоаларининг алоҳида фуқароларнинг ажратмалари ҳисобига йиғилаётган маблағ вилоятдаги кам таъминланган, ночор оилаларга тақсимланмоқда.

Кейинги вақтда ҳокимликка миннатдорчилик мактублари кўплаб келадиган бўлиб қолди.

Дил изҳорларининг деярли ҳаммасида турмуш етишмовчиликларидан ташвишланиш, аммо вилоят раҳбариятининг олиб бораётган халқчил сиёсатидан қониқиш ҳисси сезилиб туради. Албатта, ҳозирги иқтисодий танглик ҳукм сурган пайтда инсонга озгина бўлса-да мурувват кўрсатиш, хилватнишин турмушига нур олиб кириш жуда муҳим. Ҳозиргача моддий ёрдам жамғармаси юзлаб уруш ва меҳнат фахрийлари байналмилалчи жангчилар, чернобилчилар, боқувчисини йўқотган қўйингки, кам таъминланган оилаларга ғамхўрлик кўрсатишга ҳаракат қилишмоқда. Бозор иқтисодиётига ўтишнинг илк палласида ташкил этилган бу хайрли жамғарма бошқа меҳнат коллективлари томонидан қўллаб-қувватланди.

Уйчи районидаги «Қизилравот» давлат хўжалиги, вилоят «Хлопкопром» ҳамда Наманган аврли шойи газламалар ишлаб чиқариш бирлашмалари хайру саховатнинг аввалида бўлишди.

Жамғарманинг келажагини таъминлаш учун ўз корхоналарини очиш керак, деган қарорга келинди. Масаланинг муҳимлигини ҳис этган жуда кўп жамоа раҳбарлари оталиқ ёрдами кўрсатдилар. Даставвал Наманган шаҳридаги 17 мактаб, аврли шойи газламалар ишлаб чиқариш бирлашмаси кўмакка келди. Бино, асбоб-анжом, дастгоҳлар ажратиб берилди.

«Элемент», «Алоқачи», «Нодира» кичик корхоналари вужудга келди. Кўплаб одамлар иш билан таъминланди. Вилоят ишлаб чиқаришига жиндай бўлса-да қувват кирди.

Бундай кичик корхоналар фақат шаҳардагина эмас, вилоятнинг узоқ қишлоқларида ҳам ташкил этилди.

Жамғарма ташкил топганидан буён 1 миллион 200 минг сўмга яқин маблағ тўпланди. 900 минг сўм пул маҳаллий ҳокимият идоралари тавсияси билан 4,5 минг оилага тарқатиб берилди.

Р. ИРИСОВ, «Халқ сўзи» мухбири.

ЭЪЛОНЛАР

Жамғарма банки

30 сентябрда Урганч шаҳрида Ўзбекистон Республикасининг 1992 йилги 12 фоизли ички ютуқли заёмнинг иккинчи тиражи ўйналади!

Заём облигацияларини сотиб олишга шошилинг. Эҳтимол, 250000 сўмлик энг катта ютуқ Сизга чиқиб қолар.

Заём облигациялари Жамғарма банки, Агросаноат банки, Ўзбекистон саноат-қурилиш банки муассасаларида эркин сотилмоқда ва сотиб олинмоқда.

Республика заёми облигацияларини сотиб олиш билан Сиз республика мустақиллигини мустаҳкамлашга ўз ҳиссангизни қўшган бўласиз.

ОМАД СИЗГА ЁР БЎЛСИН!

Урганч шаҳридаги тираж ўйинида қатнашишга таклиф этамиз.

Концерн БУМАГА Concern BUMAGA

Бу Россия қоғоз саноати ишлаб чиқараётган барча маҳсулотлар демакдир!

Биз учун манфаатдор бўлмаган ҳамкорнинг ўзи йўқ.

Биз ишонамизки, тадбиркорлар ҳамма вақт тил топишадилар.

Биз Сизга тўловнинг исталган шаклида, ҳаммадан арзон нархларда ва чекланмаган миқдорда қуйидагиларни таклиф қиламиз:

— босма қоғоз (газета, офсет, типография ва бошқалар учун);
— тўплам қоғозлар;
— ўраш учун қоғозлар;
— қоп учун қоғозлар ва крафт-қоплар;
— кабель қоғозлари;
— истеъмолчилар қоғози;
— турли картонлар(идиш, қути ва бошқалар);
— картон идишлар;
— турли гулқоғозлар;
— ёзув қоғозлари (дафтар, альбом, блокнот ва бошқалар);
— қоғоздан тайёрланган санитария-гигиена буюмлари (салфеткалар, гигиена пакетлари).

Манзилимиз: 103031, Москва шаҳри, Б. Кисельний пер. 13/15, 8-қават, 819-хона.

Телефонлар: (095) 928-74-33, 925-87-43.

Факс: (095) 925-00-95.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608. Буюртма Г—197.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси.

Бош муҳаррир Анвар ЖЎРАБОЕВ.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Карим БАҲРИЕВ, Эсирган БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ, Зоҳид НОРМУҲАММЕДОВ, Ҳабибулла ОЛИМЖОНОВ (бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари), Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Абдукарим РАҲИМБЕРДИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Қулаҳмад РИЗАЕВ, Эркин САМАНДАР, Азим СУЮН, Александр ТЮРИКОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Александр УЛИЧКИН (масъул котиб, «Народное слово»), Муҳтарама УЛУҒОВА (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Раим ФАРҲОДИЙ, Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй.

● Таҳририятга ҳажми 7 қоғоздан ошган материаллар қабул қилинмайди. Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концернининг босмахонаси. Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди 22.30. № Г—356 Тираж 28436. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12.